155.5
[illegible]
S3

ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัวกับการปรับตัว

ปริญญานิพนธ์

ของ

กุสารรณ วิทยางกรุจิ

23 ส.ค. 2526

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 พระโขนง กรุงเทพฯ 11 โทร. 3921575, 3913058

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
เมษายน 2526

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

152285

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตและกรรมการสอบ ได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม		คณะกรรมการสอบ	
.....	ประธาน	.....	ประธาน
.....	กรรมการ	.....	กรรมการ
		.....	กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลือแนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา ธรรมา และ อาจารย์ประสิต เกาฉิม ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณ และความกรุณาของอาจารย์ทั้งสองท่านเป็นอย่างยิ่ง และขอขอบคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ อาจารย์ ดร.มิลินทร์ สำเภาเงิน ที่ให้คำปรึกษา ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์

ขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ อาจารย์แนะแนว อาจารย์ประจำชั้น ตลอดจนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างที่ได้ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และ คุณบัวแก้ว คุณกิตติ คุณจรินทร์ บุญปลูก ที่ช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ที่ให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ และให้กำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์ และสุดท้ายผู้วิจัยขอน้อมรำลึกถึงพระคุณของแม่ น้า และน้อง ๆ ทุกคนของผู้วิจัย ที่ได้ให้กำลังใจและสนับสนุนกำลังทรัพย์แก่ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

กุลารรณ วิทยาวงศรุจิ

สารบาญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	3
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	3
	ขอบเขตของการศึกษา	4
	คำนิยามศัพท์เฉพาะ	5
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพในครอบครัว	9
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัว	17
	สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า	25
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	27
	กลุ่มตัวอย่างและวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	27
	เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	29
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	34
	การวิเคราะห์ข้อมูล	34
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	35
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	40
	การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	40
	สัญญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	40

บทที่ หน้า

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 41
ตอนที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัว กับการปรับตัว 41
ตอนที่ 2 เปรียบเทียบสัมพันธภาพของวัยรุ่นที่มีต่อแม่และสัมพันธภาพของวัยรุ่นที่มีต่อพ่อ 42
ตอนที่ 3 เปรียบเทียบสัมพันธภาพในครอบครัวเมื่อจำแนกตาม เพศ ฐานะความเป็นอยู่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ขนาดครอบครัว และระดับชั้นเรียน 42
ตอนที่ 4 เปรียบเทียบการปรับตัวเมื่อจำแนกตาม เพศ ฐานะความเป็นอยู่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ขนาดครอบครัว และระดับชั้นเรียน 48
ตอนที่ 5 แนวโน้มสัมพันธภาพในครอบครัวและการปรับตัว 55
5 บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 56
บทย่อ 56
ความมุ่งหมายในการค้นคว้า 56
วิธีดำเนินการวิจัย 56
การวิเคราะห์ข้อมูล 57
สรุปผลการค้นคว้า 57
อภิปรายผล 58
ข้อเสนอแนะ 69
บรรณานุกรม 72
ภาคผนวก 79

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนกลุ่มตัวอย่างแยกตามระดับชั้นเรียนและโรงเรียน	28
2	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของสัมพันธภาพในครอบครัวและการปรับตัว	41
3	เปรียบเทียบสัมพันธภาพที่วัยรุ่นมีต่อแม่และสัมพันธภาพที่วัยรุ่นมีต่อพ่อ	42
4	เปรียบเทียบสัมพันธภาพในครอบครัวของวัยรุ่นที่มีเพศต่างกัน	43
5	เปรียบเทียบสัมพันธภาพในครอบครัวของวัยรุ่นที่มีฐานะความเป็นอยู่ต่างกัน	44
6	เปรียบเทียบสัมพันธภาพในครอบครัวของวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่แตกต่างกัน	44
7	เปรียบเทียบสัมพันธภาพในครอบครัวของวัยรุ่นที่มีขนาดครอบครัวที่ต่างกัน	45
8	เปรียบเทียบสัมพันธภาพในครอบครัวของวัยรุ่นที่มีระดับชั้นเรียนที่แตกต่างกัน	46
9	เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ สำหรับสัมพันธภาพในครอบครัวของเด็กวัยรุ่นที่มีระดับชั้นเรียนต่างกัน	47
10	เปรียบเทียบการปรับตัวของวัยรุ่นที่มีเพศต่างกัน	48
11	เปรียบเทียบการปรับตัวของวัยรุ่นที่มีฐานะความเป็นอยู่ต่างกัน	49
12	เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ ในการปรับตัวของวัยรุ่นที่มีฐานะความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน	50
13	เปรียบเทียบการปรับตัวของวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่างกัน ...	51
14	เปรียบเทียบการปรับตัวของวัยรุ่นที่มีขนาดครอบครัวต่างกัน	52
15	เปรียบเทียบการปรับตัวของวัยรุ่นที่มีระดับชั้นเรียนที่แตกต่างกัน	52
16	เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ในการปรับตัวของวัยรุ่นที่มีระดับชั้นเรียนแตกต่างกัน	53

ตาราง หน้า

17 แสดงค่าสถิติพื้นฐานของสัมพันธภาพในครอบครัว เมื่อจำแนกตามฐานะความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน 79
18 แสดงค่าสถิติพื้นฐานของสัมพันธภาพในครอบครัว เมื่อจำแนกตามขนาดครอบครัว 79
19 แสดงค่าสถิติพื้นฐานของสัมพันธภาพในครอบครัว เมื่อจำแนกตามระดับชั้นเรียนที่แตกต่างกัน 80
20 แสดงค่าสถิติพื้นฐานของการปรับตัว เมื่อจำแนกตามฐานะความเป็นอยู่ ... 80
21 แสดงค่าสถิติพื้นฐานของการปรับตัว เมื่อจำแนกตามขนาดครอบครัว 81
22 แสดงค่าสถิติพื้นฐานของการปรับตัว เมื่อจำแนกตามระดับชั้นเรียน 81
23 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อของแบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว 82

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ หน้า

1 กราฟแสดงแนวโน้มของสัมพันธภาพในครอบครัวและการปรับตัวของเด็กที่มีระดับชั้นเรียนต่างกัน 55

บทที่ 1

บทนำ

<u>คำนำ</u>

มนุษย์จำเป็นต้องมีการปรับตัวอยู่ตลอดเวลาให้สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านวัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และวิทยาการสมัยใหม่เช่นในปัจจุบัน โดยปกติแล้วปัญหาความยุ่งยากในการปรับตัวย่อมเกิดขึ้นได้ทุกขณะในชีวิตไม่ว่าจะอยู่ในวัยใดก็ตาม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจังหวะที่เหตุการณ์ร้ายแรงจะเกิดขึ้น ซึ่งเราไม่สามารถห้ามมิให้เกิดเหตุการณ์เช่นนั้นได้ แต่อย่างไรก็ตาม ในบรรดาวัยต่าง ๆ ของชีวิต วัยรุ่นเป็นวัยที่คนเราประสบปัญหาและเผชิญวิกฤตการณ์ในการปรับตัวที่คล้ายคลึงร่วมกันมากกว่าวัยอื่น ๆ (นิภา นิธยายน 2520 : 21) ทั้งนี้เพราะวัยรุ่นเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อจากความเป็นเด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ มากมาย เช่น การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายซึ่งทำให้เป็นวัยที่มีความเครียดทางอารมณ์และมักเจ้าอารมณ์ นอกจากนั้นวัยรุ่นยังเป็นวัยที่มีปัญหาขัดแย้งต่าง ๆ ทั้งหมดนี้ทำให้วัยรุ่นตัดสินใจรวดเร็วและรุนแรงทั้ง ๆ ที่มีสาเหตุเพียงเล็กน้อย

ฉะนั้นปัญหาการปรับตัวที่ไม่ดีของวัยรุ่นจึงเป็นปัญหาที่ต้องคำนึงอยู่มากในสังคมปัจจุบัน เพราะหากเด็กมีการปรับตัวไม่ดีนอกจากเป็นเด็กเกเรก่อความวุ่นวายแล้ว เมื่อโตขึ้นย่อมเป็นคนที่ก่อความเดือดร้อนกับสังคมต่อไปอีก ดังนั้นการป้องกันเพื่อมิให้เกิดปัญหาดังกล่าวจึงเป็นวิธีที่ดีที่สุด (ยรรยง สุทธารัตน์ 2516 : 7) สถาบันแห่งแรกที่เป็นรากฐานในการส่งเสริมให้วัยรุ่นปรับตัวได้อย่างมีความสุขในสังคม ได้แก่ สถาบันครอบครัว ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมบุคลิกภาพของเด็กตั้งแต่เกิดจนเป็นผู้ใหญ่ เด็กที่มีความสัมพันธ์กับบิดามารดาดีมักมีพฤติกรรมที่เหมาะสมไม่ก่อให้เกิดปัญหากับสังคม นอกจากนั้นถ้าภายในบ้านหรือครอบครัวมีความสุข มีความสามัคคีกลมเกลียวกันเป็นอย่างดี ย่อมทำให้เด็กเจริญเติบโต

ด้วยดีทั้งสติปัญญาและความนึกคิด เพียบพร้อมด้วยความงามทั้งกาย วาจา และใจ ซึ่งจะเป็นกำลังของประเทศชาติต่อไป (สมาคมคหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย 2525 : 280)

ลักษณะความสัมพันธ์ในครอบครัวระหว่างพ่อแม่และลูกจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับการเจริญเติบโตและความต้องการของเด็ก กล่าวคือ ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูกในระยะแรกควรมีลักษณะของการป้องกันคุ้มครอง ทั้งนี้เพราะเด็กยังไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ต้องพึ่งพาอาศัยพ่อแม่แทนทุกอย่าง โดยเฉพาะในปีแรก ๆ ของชีวิต ต่อมาเมื่อเด็กมีวุฒิภาวะเพิ่มมากขึ้นเด็กจำเป็นต้องเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เพื่อให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองได้ ดังนั้น สัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่และลูกจึงอยู่ในลักษณะที่พ่อแม่ต้องสั่งสอนลูกของตน และเมื่อเด็กสามารถพึ่งตนเองได้ มีวุฒิภาวะใกล้เคียงกับพ่อแม่ เด็กก็ต้องการความเป็นเพื่อน ฉะนั้นสัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่และลูกก็ต้องเปลี่ยนไปในลักษณะของการยอมรับความสามารถในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความพึงพอใจและมีความรักไว้วางใจในตัวลูก (Smart. 1953 : 73 - 74) จึงจะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูกดำเนินไปด้วยดี ทั้งนี้เพราะพ่อแม่สนองความต้องการของเด็กได้อย่างถูกต้อง

สำหรับครอบครัวไทยเรานั้นมักมีความรักลูกมาก เพราะวัฒนธรรมไทยนั้นเด็กมักเป็นศูนย์กลางของความรักความเอาใจใส่ จนบางครั้งอาจรักลูกมากเกินไปจนมิให้ลูกได้กระทำสิ่งใดเลย ยอมทำให้เองเสียหมด (ผ่น แสงสิงแก้ว 2525 : 21 – 26) ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาแก่เด็ก ทั้งนี้เพราะวัยรุ่นนั้นต้องการมีอิสระในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองบ้าง ฉะนั้นการดูแลเอาใจใส่มากเกินไปกลับทำให้สัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่และลูกคลอนแคลนได้ นอกจากนั้นชีวิตของครอบครัวในปัจจุบันเปลี่ยนไปมาก พ่อแม่ลูกไม่ค่อยมีโอกาสรักใคร่สัมพันธ์กันเหมือนสมัยก่อน ความนับถือในผู้ใหญ่และปู่ย่าตายายน้อยลงไปมาก ค่าครองชีพสูงพ่อแม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้านทั้งคู่ ทิ้งลูกไว้ที่บ้าน ขาดการดูแลเอาใจใส่และขาดความอบอุ่น รวมทั้งความเจริญทางวิทยาศาสตร์ที่ก้าวหน้าขึ้น สิ่งแวดล้อมเต็มไปด้วยบรรยากาศของวิทยาศาสตร์ซึ่งขัดแย้งกับวัฒนธรรมที่มีดั้งเดิม เด็กเกิดขัดแย้งกับผู้ใหญ่ เกิดความตึงเครียดทางอารมณ์ทั้งผู้ใหญ่และเด็ก (คหเศรษฐศาสตร์ 2517 : 1) ทำให้สัมพันธภาพ

ระหว่างพ่อแม่และลูกเกิดเสียสมดุลย์ไป

ฉะนั้นพ่อแม่ที่เข้าใจจิตวิทยาเกี่ยวกับเด็กและสามารถสนองความต้องการของเด็กได้อย่างถูกต้อง จะก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างพ่อแม่และเด็กโดยเฉพาะในระยะวัยรุ่นซึ่งเป็นระยะที่เด็กต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับสังคมตลอดเวลา ดังนั้นจึงเป็นเหตุให้ผู้วิจัยมีความสนใจความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัว และการปรับตัวของวัยรุ่นไทยว่าจะมีลักษณะเป็นอย่างไร นอกจากนั้นยังได้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะสัมพันธภาพในครอบครัวของเด็กวัยรุ่นรวมทั้งลักษณะการปรับตัวของวัยรุ่นด้วย

<u>ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า</u>

1. เพื่อศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัวและการปรับตัวของเด็กวัยรุ่น

2. เพื่อเปรียบเทียบสัมพันธภาพระหว่างแม่กับเด็กวัยรุ่นและสัมพันธภาพระหว่างพ่อกับเด็กวัยรุ่น

3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของสัมพันธภาพในครอบครัวของเด็กวัยรุ่นที่มีเพศ ฐานะความเป็นอยู่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ขนาดครอบครัว และระดับชั้นเรียนที่ต่างกัน

4. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของการปรับตัวของวัยรุ่นที่มีเพศ ฐานะความเป็นอยู่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ขนาดครอบครัว และระดับชั้นเรียนที่แตกต่างกัน

5. เพื่อศึกษาแนวโน้มของสัมพันธภาพในครอบครัวและการปรับตัวของวัยรุ่น

<u>ความสำคัญของการศึกษา</u>

ผลการศึกษาทำให้ได้ทราบถึงลักษณะสัมพันธภาพในครอบครัวและการปรับตัวของวัยรุ่นว่าเป็นอย่างไร เพื่อประโยชน์สำหรับพ่อแม่ในการปรับปรุงและสร้างเสริมสัมพันธภาพ

ที่ดีกับบุตรวัยรุ่นของคนซึ่งเป็นรากฐานของการปรับตัวที่ดีของเด็กต่อไป

ขอบเขตของการศึกษา

1. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 5 (ม.1 – ม.5) และนักเรียนที่เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ม.ศ.5) ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2525 จำนวน 499 คน ซึ่งมีรายละเอียดอยู่ในบทที่ 3

2. ลักษณะการศึกษา แบ่งออกเป็นสองลักษณะ

2.1 เป็นการศึกษาหาความสัมพันธ์ของตัวแปรสองตัว คือ สัมพันธภาพในครอบครัว และการปรับตัว

2.2 เป็นการศึกษาหาความแตกต่าง โดย

2.2.1 เป็นการเปรียบเทียบความแตกต่างของตัวแปรสองตัว คือ สัมพันธภาพระหว่างแม่กับวัยรุ่นและสัมพันธภาพระหว่างพ่อกับวัยรุ่น

2.2.2 เป็นการเปรียบเทียบสัมพันธภาพในครอบครัวและการปรับตัวของเด็กวัยรุ่นที่มีความแตกต่าง

- เพศ (เพศชาย เพศหญิง)
- ฐานะความเป็นอยู่ (ระดับสูง ระดับกลาง ระดับต่ำ)
- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ)
- ขนาดครอบครัว (ครอบครัวลูกคนเดียว ครอบครัวขนาดเล็ก ครอบครัวขนาดใหญ่
- ระดับชั้นเรียน (มัธยมศึกษาปีที่ 1 มัธยมศึกษาปีที่ 2 มัธยมศึกษาปีที่ 3 มัธยมศึกษาปีที่ 4 มัธยมศึกษาปีที่ 5

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. สัมพันธภาพในครอบครัว (Family Relations) หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อลูก พฤติกรรมที่ลูกปฏิบัติต่อพ่อแม่ และพฤติกรรมที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อกัน ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1 การพักผ่อนร่วมกันในครอบครัว หมายถึงการที่พ่อแม่และลูกได้มีกิจกรรมร่วมกันในการพักผ่อนหย่อนใจเมื่อมีเวลาว่าง

1.2 การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ หมายถึง การที่ลูกได้มีส่วนร่วมกับพ่อแม่ในการแสดงความคิดเห็นและรับรู้เกี่ยวกับทุกข์สุข ความลับในเรื่องต่าง ๆ ของพ่อแม่ เช่น ปัญหาทางการเงิน ปัญหาทางการงาน

1.3 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง การที่บุตรได้มีส่วนร่วมกับบิดามารดาในการตัดสินใจกระทำสิ่งต่าง ๆ ภายในบ้าน เช่น การจัดระเบียบกฎเกณฑ์ภายในบ้าน

1.4 การเห็นชอบของพ่อแม่ หมายถึง พฤติกรรมที่พ่อแม่แสดงต่อลูกในลักษณะของการเห็นด้วยกับการกระทำ ความคิดเห็นของลูก เช่น การไม่ปฏิเสธข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็น หรือการกระทำต่าง ๆ ของบุตร

1.5 ความรักความห่วงใยของพ่อแม่ หมายถึง พฤติกรรมของพ่อแม่ที่ลูกรับรู้ว่าเป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความรัก ความห่วงใยที่มีต่อบุตร เช่น การช่วยคลี่คลายปัญหาต่าง ๆ การให้ความเป็นกันเองกับลูก

1.6 ความไว้วางใจของพ่อแม่ หมายความถึง พฤติกรรมของพ่อแม่ที่แสดงถึงความไว้วางใจในตัวลูกว่า สามารถปฏิบัติตนเองได้อย่างเหมาะสม สามารถช่วยเหลือ

ตัวเองได้ มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตัวเอง

1.7 การที่พ่อแม่เห็นด้วยกับกิจกรรมของเพื่อน ๆ ของลูก หมายถึง พฤติกรรมของพ่อแม่ที่แสดงถึงการเห็นด้วยกับการที่ลูกไปมีกิจกรรมกับเพื่อน ๆ โดยที่ไม่ขัดขวางหรือเป็นอุปสรรค หรือแสดงออกถึงความไม่ไว้วางใจในการไปร่วมกิจกรรม

1.8 การที่บุตรยอมรับเกณฑ์มาตรฐานของพ่อแม่ หมายถึง การที่ลูกแสดงพฤติกรรมยอมรับมาตรฐานพฤติกรรมต่าง ๆ มาตรฐานการดำรงชีวิตของพ่อแม่ เช่น เห็นด้วยกับความคิดเห็นของพ่อแม่ในด้านการเรียน การทำงาน ค่านิยม ทัศนคติ และยินยอมกระทำตามเกณฑ์ที่พ่อแม่กำหนดด้วยความยินดี

1.9 ความรักและเคารพของลูกที่มีต่อพ่อแม่ หมายถึง พฤติกรรมของลูกที่แสดงต่อพ่อแม่ซึ่งเป็นการแสดงถึงความรัก ความเคารพพ่อแม่โดยการเชื่อฟังพ่อแม่ ไม่ขัดใจ ไม่ทำให้พ่อแม่เสียใจ

1.10 การไม่มีข้อกำหนดมากเกินไป หมายถึง การที่พ่อแม่ไม่แสดงพฤติกรรมที่เป็นการกำหนด หรือจำกัดความประพฤติของลูกมากเกินไป

1.11 การไม่เข้มงวดกวดขันเกี่ยวกับระเบียบวินัยมากเกินไป หมายถึง การที่พ่อแม่ไม่แสดงการกระทำใด ๆ ที่ส่อแสดงถึงความเข้มงวดในระเบียบวินัย เช่น การลงโทษอย่างรุนแรง การไม่ยืดหยุ่นในระเบียบวินัย การบังคับให้ลูกปฏิบัติตามระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด โดยไม่คำนึงถึงความพร้อม

1.12 การไม่ปกป้องคุ้มครองมากเกินไป หมายถึง พฤติกรรมที่พ่อแม่แสดงต่อลูกอย่างไม่ปกป้องคุ้มครองมากเกินไป หรือไม่แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ เสมือนหนึ่งลูกไม่มีความสามารถดูแลตนเองได้ หรือเหมือนลูกเป็นเด็กเล็ก ๆ

1.13 การที่พ่อแม่ไม่คอยย้ำเตือนถึงความสำเร็จมากเกินไป หมายถึง พ่อแม่ไม่คอยย้ำเตือน หรือรบเร้าให้บุตรได้รับความสำเร็จในการทำงานมากเกินไป เช่น ไม่เคี่ยวเข็ญให้ลูกกระทำสิ่งต่าง ๆ มากเกินไป

1.14 การยินดีให้กำลังใจเพื่อความสำเร็จ หมายถึง การที่พ่อแม่ให้กำลังใจ ส่งเสริม หรือกระตุ้นให้ลูกประสบความสำเร็จในการเรียน การทำงาน ทั้งการกระทำและด้วยคำพูด

1.15 ความกลมเกลียวของพ่อแม่ หมายถึง พฤติกรรมที่พ่อแม่กระทำต่อกันในลักษณะที่ไม่มีความขัดแย้งซึ่งกันและกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน มีความรักใคร่สามัคคีกัน ถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน

2. การปรับตัว (Adjustment) หมายถึง ขบวนการที่บุคคลใช้เพื่อที่จะทำให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยการประพฤติปฏิบัติตนได้ตามแนวทางส่วนใหญ่ของสังคม ตลอดจนเข้าใจสภาพของตนเองและสภาพความสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยประเมินคะแนนจากแบบทดสอบการปรับตัวของ รัตนา บัญทิพย์

3. ขนาดครอบครัว แบ่งออกสามลักษณะ

3.1 ครอบครัวลูกคนเดียว คือ ครอบครัวที่ประกอบด้วย พ่อแม่ และลูกเพียงหนึ่งคน

3.2 ครอบครัวขนาดเล็ก คือ ครอบครัวที่ประกอบด้วย พ่อแม่ และลูก 2 – 3 คน

3.3 ครอบครัวขนาดใหญ่ คือ ครอบครัวที่ประกอบด้วย พ่อแม่ และลูกตั้งแต่ 4 คนขึ้นไป

4. ฐานะความเป็นอยู่ แบ่งออกเป็นสามระดับ

4.1 ระดับต่ำ หมายถึง สภาพความเป็นอยู่ของนักเรียนซึ่งได้จากการที่นักเรียนรายงานว่าตนมีความเป็นอยู่ค่อนข้างลำบากจนถึงลำบาก

4.2 ระดับปานกลาง หมายถึง สภาพความเป็นอยู่ของนักเรียนซึ่งได้จากการที่นักเรียนรายงานว่าตนมีความเป็นอยู่แบบพอมีพอกิน

4.3 ระดับสูง หมายถึง สภาพความเป็นอยู่ของนักเรียนซึ่งได้จากการที่นักเรียนรายงานว่าตนมีความเป็นอยู่ค่อนข้างสบายจนถึงสบาย

(ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และ วิลาศลักษณ์ ชัววัลลี 2524 : 6)

5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในเทอมต้น (ปีการศึกษา 2525) ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดแล้วนำมาจัดลำดับคะแนนจากมากไปหาน้อย นักเรียนที่ได้คะแนนในลำดับเปอร์เซนต์ไทล์ที่ 70 ขึ้นไป ถือว่ามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง นักเรียนที่ได้คะแนนในลำดับเปอร์เซนต์ไทล์ที่ 30 ลงมา ถือว่ามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

6. ระดับชั้นเรียน หมายถึง ระดับชั้นเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา (หลักสูตร พ.ศ.2521) ปีที่ 1, 2, 3, 4, และ 5 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ม.ศ.5)

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สัมพันธภาพในครอบครัว

ครอบครัวเป็นสถาบันทางด้านสังคมที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของมนุษย์ เพราะเป็นสิ่งแวดล้อมทางสังคมประการแรกที่มนุษย์จะต้องมีความสัมพันธ์ด้วยตั้งแต่แรกเกิด ฉะนั้นพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูจึงมีความสำคัญต่อการหล่อหลอมบุคลิกภาพของเด็ก ซึ่ง อีริคสัน (ประมวญ กิดคินสัน 2524 : 264) เชื่อว่าในช่วงวัยทารกตอนต้นตั้งแต่แรกเกิดไปจนประมาณหนึ่งขวบ ถ้ามารดารักใคร่อุ้มชูและตอบสนองความต้องการของเด็กอย่างดีย่อมสร้างความรู้สึกไว้วางใจในโลกและสิ่งแวดล้อมขึ้นในใจเด็กได้ แต่ตรงกันข้ามถ้าเด็กถูกเลี้ยงดูอย่างปล่อยปละละเลยทอดทิ้งและขาดความรัก ย่อมทำให้เด็กไม่ไว้วางใจในโลกที่คนเองอยู่รวมทั้งผู้คนรอบตัวด้วย

จรรจา สุวรรณทัต (จรรจา สุวรรณทัต 2523 : 54 – 56) เห็นว่าความสัมพันธ์ที่ระหว่างในครอบครัวจะเป็นเครื่องมือในการป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้สรุปถึงปัจจัยที่มีส่วนในการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวไว้ดังนี้

1. สถานภาพทางเศรษฐกิจ – สังคมของครอบครัว กล่าวคือ ครอบครัวใดที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ไม่ขัดสน ย่อมนำมาซึ่งความสงบสุขของครอบครัว เกิดความกลมเกลียวสมัครสมานกันในครอบครัว

2. การรู้จักบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวตลอดจนสามารถปฏิบัติการให้สอดคล้องกับบทบาทและหน้าที่ของตนเองทั้งพ่อแม่และตัวเด็กเอง พ่อแม่ที่มีหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนบุตรก็ควรกระทำโดยมีรากฐานจากเหตุและผล ไม่กระทำด้วยอารมณ์

3. การรู้จักลักษณะธรรมชาติและความต้องการมูลฐานของเด็ก พ่อแม่ที่พยายามเข้าใจในลักษณะธรรมชาติของการเจริญเติบโต และมีความพร้อมที่จะช่วยเหลือเด็กเมื่อเกิดปัญหา ย่อมมีส่วนช่วยสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดี

4. ความคงเส้นคงวาของพ่อแม่ในการวางระเบียบวินัย ปัจจัยนี้นับว่ามีอิทธิพลมากต่อบรรยากาศในครอบครัว โดยเฉพาะวัยรุ่นซึ่งมีความอดทนน้อยต่อการไม่คงเส้นคงวาของพ่อแม่ ซึ่งเป็นต้นเหตุให้เกิดความคลอนแคลนในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่ลูก

สัมพันธภาพในครอบครัวกับการอบรมเลี้ยงดู

สัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่อย่างใกล้ชิด ทั้งนี้เพราะลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่จะก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีหรือไม่ดีระหว่างพ่อแม่กับลูกได้ไม่ว่าจะมีผู้แบ่งแยกประเภทของการอบรมเลี้ยงดูออกเป็นกี่ประเภทก็ตาม ดังเช่น โรเจอร์ (Rogers. 1972 : 117) ได้แบ่งประเภทการอบรมเลี้ยงดูออกเป็นสามประเภท คือ

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย
2. การอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง
3. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป

ส่วน ซีเกลแมน (Siegelman. 1965 : 163 - 174 citing Bronfenbrenner) ได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดูเป็นสามแบบคือ

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก
2. การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ
3. การอบรมเลี้ยงดูแบบคาดหวังเอากับเด็ก

นอกจากนั้น ไซมอนท์ (Symonds. 1957 : 21-23) ก็ได้แบ่งออกเป็นสี่ประเภท คือ

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบยอมรับและมีเหตุผลสำหรับเด็ก
2. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยหรือทอดทิ้ง
3. การอบรมเลี้ยงดูแบบข่มขู่เอากับเด็ก
4. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยให้เด็กกระทำทุกอย่างที่ต้องการตามความปรารถนาได้ตลอดเวลา

ครอบครัวใดที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แบบให้ความรักแบบยอมรับและมีเหตุผลสำหรับเด็ก ครอบครัวนั้นจะเป็นครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับลูก หมายความว่าเป็นครอบครัวที่พ่อแม่ใกล้ชิดสนิทสนมกับลูก เข้าใจจิตวิทยาเด็ก ทราบถึงลักษณะความต้องการของเด็กและสามารถสนองความต้องการนั้นได้อย่างเหมาะสม นอกจากนั้นพ่อแม่ก็ยังมีความรักใคร่ปรองดองกันมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งทำให้เด็กเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีอารมณ์มั่นคงมีสุขภาพจิตดีและมีสุขภาพกายดี เป็นผู้กล้าเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ยอมรับสภาพที่แท้จริงของตนเอง เป็นผู้ที่มีอารมณ์แจ่มใส มองโลกในแง่ดี ซึ่งตรงกันข้ามกับครอบครัวที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง แบบข่มขู่ แบบลงโทษ ฯลฯ ซึ่งทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่ดี พ่อแม่ไม่เข้าใจความต้องการของลูก ทำให้เกิดความไม่เข้าใจกันระหว่างพ่อแม่และลูกซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาอย่างมากมาย

<u>สัมพันธภาพของเด็กที่มีต่อพ่อและแม่</u>

ซิกกาโล (Sigalow. 1979 : 464 - B) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูของพ่อและแม่ของเด็ก 40 คน ในโรงเรียนอนุบาล เครื่องมือที่ใช้ในการวัดการอบรมเลี้ยงดูครั้งนี้คือ The Edward Personal Preference Schedule (EPPS, และแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการอบรมเลี้ยงดูและความรู้สึกของเด็กที่มีต่อพ่อแม่นั้น ผู้วิจัยได้ใช้แบบทดสอบวัดสัมพันธภาพในครอบครัว (Family Relations Test) ผลการศึกษาปรากฏว่า การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ไม่มี

ความแตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ตามแม่ก็มีความสนใจในการอบรมเลี้ยงดูและมีการติดต่อกับเด็กมากกว่าพ่ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เด็กก็มีความรู้สึกที่ดีต่อแม่มากกว่าพ่อ

แกร์ริสัน (Garrison. 1965 : 279) ได้กล่าวถึงการศึกษาอันหนึ่งที่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ซิกกาโล การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเด็กที่เรียนในระดับ 5 จำนวน 730 คน พบว่า เด็กผู้ชายรายงานว่ามีความสัมพันธ์ที่ดีกับพ่อแม่น้อยกว่า เด็กหญิง และเด็กเห็นว่าแม่มีลักษณะที่น่าชื่นชมมากกว่าพ่อ ซึ่งอาจมีองค์ประกอบหลายอย่างที่ทำให้เป็นเช่นนั้น คือ

1. แม่มักมีเวลาอยู่กับเด็กมากกว่า เพราะพ่อต้องออกไปทำงานนอกบ้าน อย่างไรก็ตามสิ่งนี้อาจเปลี่ยนแปลงไปได้ถ้าแม่ออกไปทำงานนอกบ้านด้วย

2. พ่อมักมีความสนใจต่องานมากเกินไป ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อความสัมพันธ์กับลูก

3. เมื่อพ่อเริ่มประสบความสำเร็จในอาชีพก็มักทอดทิ้งครอบครัว

เพศและสัมพันธภาพในครอบครัว

ซาบานสกา (Sabanska. 1965 : 119) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเด็กวัยรุ่นกับพ่อแม่ โดยศึกษาเด็กวัยรุ่นที่เรียนอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 50 คน อย่างละเอียดโดยการสัมภาษณ์ สังเกต จากการรายงานของครูที่เกี่ยวกับเด็ก และจากบันทึกของโรงเรียน พบว่านักเรียนส่วนใหญ่โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กผู้ชายมีความขัดแย้งกับพ่อแม่อย่างมากถึง 22 % ของนักเรียนที่มีความสัมพันธภาพที่ไม่ดีกับพ่อแม่ นอกจากนั้นเขายังพบว่าวัยรุ่นหญิงและวัยรุ่นชายมีสัมพันธภาพกับพ่อแม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่พบความแตกต่างด้านอายุและภูมิหลังทางสังคม

สมาร์ท (Smart. 1969 : 502 citing Droppelman.1963) ได้กล่าวถึงการศึกษาของ แลนดิส (Landis) ซึ่งพบว่า เด็กวัยรุ่นชาย 47 % และเด็กวัยรุ่นหญิง 58 % มีความรู้สึกใกล้ชิดกับพ่อและแม่ก่อนอายุ 15 ปี นอกจากนั้นยังได้สรุปผลการศึกษาของ

ครอบเพลแมน ซึ่งศึกษาเด็กชายและเด็กหญิงที่เรียนในระดับชั้นตั้งแต่ 7 – 11 ว่า เด็กวัยรุ่นหญิงรายงานว่าได้รับความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจ ความเอาใจใส่จากพ่อและแม่มากกว่าเด็กผู้ชาย เด็กชายเห็นว่าตนเองได้รับการกระทำที่ไม่เป็นมิตรมากกว่า อย่างไรก็ตามครึ่งหนึ่งของเด็กชายและครึ่งหนึ่งของเด็กหญิงมีความรู้สึกใกล้ชิดกับพ่อแม่ มีเพียง 13 % ของเด็กชายและ 7 % ของเด็กหญิงมีความรู้สึกเฉย ๆ ส่วนที่เหลือใกล้ชิดกับพ่อหรือแม่แต่มักใกล้ชิดกับแม่มากกว่า

ฐานะความเป็นอยู่และสัมพันธภาพในครอบครัว

ทางด้านฐานะความเป็นอยู่ก็มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวเช่นกัน ดังที่ อานนท์ อาภาภิรม (อานนท์ อาภาภิรม 2517 : 25) ได้แบ่งลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และเด็กในรูปของการอบรมเลี้ยงดูตามฐานะทางเศรษฐกิจไว้ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวที่ยากจน พ่อแม่มักไม่ค่อยเอาใจใส่ต่อเด็ก ทั้งนี้เพราะพ่อแม่ต้องทำมาหากิน เด็กมักไม่ค่อยได้รับความรัก ความเมตตา ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหากับสังคม

2. การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวชนชั้นกลาง ครอบครัวประเภทนี้มีเวลาและมีโอกาสให้กับลูกดีกว่าครอบครัวที่ยากจน และมักมีเหตุผลกับลูก

3. การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวชนชั้นสูง ครอบครัวประเภทนี้จะให้ความเอาใจใส่ดูแลเด็กเป็นอย่างดี แต่บางครั้งอาจทำให้เด็กกลายเป็นเด็กนิสัยเสีย เพราะพ่อแม่ไม่กล้าขัดใจ เด็กมักได้ใจ ไม่กลัวใคร

จากการศึกษาของ โคห์น (Kohn. 1963 : 192) ในเรื่องเกี่ยวกับฐานะความเป็นอยู่และสัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่และเด็ก พบว่าพ่อแม่ที่มีฐานะในระดับปานกลาง (ครอบครัวชนชั้นกลาง) มีค่านิยมในการให้ความสุขและความเห็นอกเห็นใจลูกมากกว่าชนชั้นกรรมกรที่ใช้แรงงาน

นรา สมประสงค์ (นรา สมประสงค์ 2520 : 17 อ้างอิงมาจาก ประภัสสร อุนตระกูล 2508) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้พฤติกรรมแม่ของเด็กในครอบครัวระดับกลางกับระดับต่ำในพระนคร – ธนบุรี โดยใช้แบบสอบถามชื่อ CRPBI กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 3 จำนวน 120 คน แบ่งเป็นเด็กชั้นกลาง 60 คน ชั้นต่ำ 60 คน และสอบถามมารดาของเด็กเหล่านี้ด้วย ผลการศึกษาพบว่า แม่ชั้นกลางให้ความรักแก่ลูกมากกว่าแม่ในครอบครัวระดับต่ำ แต่แม่ในระดับต่ำให้เหตุผลว่าตนไม่ค่อยมีเวลาเอาใจใส่ลูกเท่าไร เพราะต้องทำงานหาเงินเลี้ยงครอบครัว ซึ่งโดยทั่วไปแล้วก็พยายามเอาใจใส่และให้ความรักแก่ลูกเสมอ

<u>ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสัมพันธภาพในครอบครัว</u>

สำหรับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้น นรา สมประสงค์ (นรา สมประสงค์ 2520: 15 อ้างอิงมาจาก Francis. 1963 :3963) ศึกษากับเด็กระดับประถมศึกษาพบว่า พ่อแม่ที่ปกครองลูกแบบให้ความรัก ลูกจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับกลางและสูง นอกจากเด็กผู้ชายที่พ่อแม่ปกครองแบบใช้อำนาจจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับสูง

ส่วน มอร์โร และ วิลสัน (Morrow and Wilson. 1961 : 501 – 510) ก็ได้ศึกษาเด็กที่เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีระดับสติปัญญาสูงสองกลุ่ม กลุ่มหนึ่งประสบความสำเร็จทางการเรียน ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งไม่ประสบความสำเร็จทางการเรียน ทั้งหมดจำนวน 96 คน โดยให้เด็กตอบแบบสอบถามรายงานความสัมพันธ์ในครอบครัวซึ่งแบ่งออกเป็น 16 ด้าน ผลปรากฏว่า เด็กที่ประสบผลสำเร็จทางการเรียนนั้นพ่อแม่ดูแลเอาใจใส่อย่างดี ยอมรับเด็ก ให้เด็กได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ มีความไว้วางใจเด็กในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ยอมให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รวมทั้งให้กำลังใจเด็ก แต่ไม่เร่งรัดเกี่ยวกับความสำเร็จทางการเรียนจนมากเกินไป ส่วนเด็กที่ไม่ประสบความสำเร็จทางการเรียนจะมีคะแนนด้านต่าง ๆ ค่อนข้างต่ำ

ในประเทศไทยก็มีการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ อุบลรัตน์ โพธิโกสุม (อุบลรัตน์ โพธิโกสุม 2523 : 51) ได้ผลการศึกษาว่า เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันพ่อแม่จะอบรมเลี้ยงดูเด็กไม่แตกต่างกัน ส่วน ประยุทธ วัชระคิษย์ (ประยุทธ วัชระคิษย์ 2515 : 46) ได้ผลต่างออกไปว่า เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำพ่อแม่มักคาดหวังเอากับเด็กมากกว่าที่จะให้เด็กได้รับความรักอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และเด็กแตกต่างกันตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

<u>ขนาดครอบครัวและสัมพันธภาพในครอบครัว</u>

เฮอร์ลอค (Hurlock. 1967 : 608) ได้สรุปลักษณะสัมพันธภาพในครอบครัวโดยมีตัวแปรเกี่ยวกับขนาดของครอบครัวจากผลการวิจัยต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1. ครอบครัวที่มีลูกคนเดียว ลูกมักได้รับความทุกข์ทรมานจากการให้ความปกป้องมากเกินไป นอกจากนั้นพ่อแม่ยังมีความคาดหวังกับลูกมากด้วย ในอีกลักษณะหนึ่งนั้นพ่อแม่มักมีความสัมพันธ์กับลูกแบบประชาธิปไตยมากกว่าแบบเผด็จการ พ่อแม่ของลูกคนเดียวมีแนวโน้มตามใจลูกมากโดยการให้สิทธิพิเศษรวมทั้งวัตถุสิ่งของต่าง ๆ เพราะลูกคนเดียวมักเป็นที่ภาคภูมิใจของพ่อแม่ปู่ย่าตายาย ลูกคนเดียวมักได้รับความสุขอย่างเต็มที่ โดยปราศจากความขัดแย้งที่บ้านและไม่มีพี่น้องมาทะเลาะเบาะแว้งกันด้วย

2. ครอบครัวขนาดเล็กที่มีลูก 2 – 3 คน ครอบครัวเล็กมักมีความสัมพันธ์ในลักษณะประชาธิปไตย ในการควบคุมสมาชิกซึ่งทำให้สมาชิกมีความมั่นใจในการแสดงออกถึงความคิดและความรู้สึกอย่างมีอิสระ ครอบครัวขนาดเล็กมักมีสถานะทางเศรษฐกิจดีกว่าครอบครัวใหญ่ พ่อแม่สามารถดูแลเด็กได้อย่างทั่วถึง ทำให้เด็กเจริญเติบโตอย่างไม่มีปัญหา พ่อแม่มักส่งเสริมความสำเร็จแต่มักรู้สึกผิดหวังถ้าลูกล้มเหลว ซึ่งก่อให้เกิดความยุ่งยากใจในครอบครัว

3. ครอบครัวขนาดใหญ่ มีสมาชิกตั้งแต่ 6 คนขึ้นไป ฉะนั้นจึงต้องมีการควบคุมในลักษณะเผด็จการ วัยรุ่นในครอบครัวใหญ่มักได้รับการดูแลดูแลน้อยกว่าครอบครัวเล็ก

และเนื่องจากฐานะทางเศรษฐกิจที่ค่อนข้างลำบาก จึงทำให้ต้องมีการจำกัดในเรื่องการพักผ่อนหย่อนใจ

วิวาห์วัน มูลสถาน (วิวาห์วัน มูลสถาน 2523 : 22 อ้างอิงมาจาก Medinnus and Johnson. 1969) ก็ได้สรุปผลการศึกษาและงานวิจัยเกี่ยวกับขนาดของครอบครัวสอดคล้องกับ เฮอร์ลอค ดังนี้คือ ในครอบครัวใหญ่ที่มีสมาชิกมากมักจะต้องใช้การจัดการและการปกครองอย่างเข้มงวด พ่อแม่ไม่ค่อยมีโอกาสใกล้ชิดกับเด็กมากกว่าจึงมีโอกาสสังสรรคกับเด็กแบบประชาธิปไตยมากกว่า

<u>แนวโน้มของสัมพันธภาพในครอบครัว</u>

ในวัยทารก ความสัมพันธ์ระหว่างทารกและครอบครัวเป็นไปอย่างราบรื่น เพราะทารกเป็นศูนย์กลางของความรักความสนใจ พ่อแม่ให้การดูแลอย่างเต็มที่และเด็กมักได้รับการยกโทษให้เมื่อกระทำในสิ่งที่ไม่สมควร ทั้งนี้เนื่องจากเด็กยังเล็กอยู่ แต่เมื่อเด็กโตขึ้นความสัมพันธ์ในครอบครัวเริ่มเลวลงซึ่งแสดงให้เห็นจากการที่พ่อแม่เริ่มเข้มงวดและมีการลงโทษในขณะเดียวกันก็ลดพฤติกรรมที่ทำให้เกิดความอบอุ่นลง พี่น้องเริ่มมีความรู้สึกอิจฉาริษยาและหมดความอดทน ความสัมพันธ์ในครอบครัวอาจดีขึ้นในระยะต่อมา เมื่อเด็กมีสังคมภายนอกบ้านจนกระทั่งเมื่อเด็กอายุเข้าสู่วัยรุ่น ร่างกายเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงทำให้วัยนี้มีอารมณ์ที่ไม่มั่นคงทำให้มีการทะเลาะเบาะแว้งอยู่เสมอ ๆ ถึงแม้ว่าบางครั้งพ่อแม่จะยอมรับแต่ก็ยังมีการวิพากย์วิจารณ์และมีการลงโทษ เด็กยิ่งมีความรู้สึกว่าไม่มีใครรัก จึงเกิดช่องว่างระหว่างเด็กและพ่อแม่ ต่อมาเมื่อร่างกายเริ่มมีความสมดุลย์ วัยรุ่นจะเริ่มมีอารมณ์มั่นคงขึ้น สัมพันธภาพในครอบครัวเริ่มดีขึ้นเช่นกัน (Hurlock. 1967 : 589) สำหรับ นวลศิริ เปาโรหิตย์ และคณะ (นวลศิริ เปาโรหิตย์ และคณะ 2520 : 260) ก็ได้กล่าวไว้สอดคล้องกับ เฮอร์ลอค ว่า เมื่อลูกหลานเจริญเติบโตขึ้น พ่อแม่จะค่อย ๆ ตระหนักว่าลูกหลานของตนหาใช่เด็กเล็ก ๆ อีกต่อไป ผลที่ตามมาก็คือ พ่อแม่ให้สิทธิเสรีภาพแก่ลูกมากขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับวัยรุ่นจะค่อย ๆ ดีขึ้นแต่ก็ยังมีความขัดแย้งต่าง ๆ อยู่ อย่างไรก็ตามกล่าวโดยทั่วไปแล้ว

ความสัมพันธภาพในครอบครัวในช่วงวัยรุ่นตอนปลายจะเป็นไปอย่างราบรื่นและมั่นคงกว่าในระยะก่อนหน้านั้น ยกเว้นในช่วงปีแรกของวัยทารก

ผลงานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้นั้น แฮริส และ เซง (Harris and Tseng. 1957 : 405 - 411) ศึกษาเด็กที่เรียนตั้งแต่ในระดับชั้น 3 - 12 โดยให้เติมประโยคให้สมบูรณ์ซึ่งขึ้นต้นประโยคด้วย "พ่อของฉัน" และ "แม่ของฉัน" คำตอบแยกออกได้สามลักษณะ คือ ชื่นชม ไม่ชื่นชม และเฉย ๆ คำที่เติมลงไปในประโยคอาจไม่แสดงออกมาอย่างชัดเจนว่า "รัก" ก็ได้ แต่ก็เป็นคำที่แสดงให้เห็นถึงสัมพันธภาพที่ดีต่อพ่อแม่ ผลการศึกษาปรากฏว่าวัยรุ่นมีทัศนคติที่ดีต่อพ่อแม่มากกว่าไม่ดี วัยรุ่นที่เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีทัศนคติที่ดีต่อพ่อแม่เพิ่มมากขึ้น และเด็กยิ่งมีอายุมากขึ้นก็แสดงให้เห็นว่ามีทัศนคติที่ดีต่อพ่อแม่และยอมรับพ่อแม่มากขึ้น

จากผลการวิจัยที่กล่าวมาแล้วนั้น จะเห็นได้ว่า สัมพันธภาพในครอบครัวเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลในการพัฒนาการสำหรับมนุษย์ เพราะมนุษย์ต้องได้รับการเลี้ยงดูเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน สัมพันธภาพระหว่างลูกกับแม่นั้นจะมีความใกล้ชิดกันมากกว่าสัมพันธภาพระหว่างลูกกับพ่อ ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลหลายประการดังที่กล่าวมาแล้ว วัยรุ่นหญิงมักมีสัมพันธภาพที่ดีกับพ่อและแม่มากกว่าเด็กวัยรุ่นชาย นอกจากนั้นฐานะความเป็นอยู่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และขนาดของครอบครัวก็มีส่วนที่ทำให้สัมพันธภาพในครอบครัวแตกต่างกัน

การปรับตัว

นิภา นิชยายน (นิภา นิชยายน 2520 : 9 อ้างอิงมาจาก Malm and Jamison. 1952) ได้อธิบายถึงความหมายของการปรับตัวดังนี้คือ การปรับตัว หมายถึงวิธีการที่คนเราปรับตัวให้เป็นไปตามความต้องการของตนเองในสภาพแวดล้อม ซึ่งบางครั้งส่งเสริม บางครั้งขัดขวาง และบางครั้งสร้างความทุกข์ทรมานแก่เรา กระบวนการปรับตัวนี้เกิดขึ้นจากความจริงที่ว่า มนุษย์ทุกคนมีความต้องการและเราสามารถใช้วิธีการแบบ

ต่าง ๆ ในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุถึงความต้องการนั้นในสภาวะแวดล้อมที่ปกติธรรมดา หรือมีอุปสรรคขัดขวางต่าง ๆ กัน

ลาซารัส (Lazarus. 1969 : 17 - 18) ได้กล่าวไว้ว่า การปรับตัวของมนุษย์นั้นเป็นไปตามความต้องการสองอย่าง คือ

1. ความต้องการจากภายนอก (External Demands) หมายถึง การบีบบังคับจากสิ่งแวดล้อมภายนอกของบุคคล ซึ่งผลักดันให้คนเราต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคม

2. ความต้องการภายใน (Internal Demands) ได้แก่ ความต้องการทางด้านร่างกายของบุคคล เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ และอีกส่วนหนึ่งของความต้องการทางใจเกิดจากการเรียนรู้ เช่น ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย ความต้องการประสบผลสำเร็จ ฯลฯ

สรุปได้ว่า มนุษย์ทุกคนต้องมีการปรับตัวอยู่ตลอดเวลา เพื่อความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่ได้ คนที่ปรับตัวได้ดีย่อมมีความสุขความพอใจในชีวิต เขาจะสามารถกระทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อสนองความต้องการของเขาได้ เขาอาจมีความทุกข์บ้างแต่ก็จะเกิดขึ้นนาน ๆ ครั้ง

การปรับตัวและสัมพันธภาพในครอบครัว

เฮอร์ลอค (Hurlock. 1964 : 661) เห็นว่า พ่อแม่ที่ยอมรับเด็กคือ ให้ความรัก ความสนใจและสร้างความอบอุ่นให้เกิดขึ้นในบ้าน ผลที่ตามมาคือ ทำให้เด็กมีอารมณ์มั่นคงร่าเริง สามารถเผชิญชีวิต มีความมั่นใจและปรับตัวได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับที่ นวลศิริ เปาโรหิตย์ และคณะ (นวลศิริ เปาโรหิตย์ และคณะ 2520 : 197) ก็กล่าวว่า ประสบการณ์ที่เด็กจะได้รับจากทางบ้านถือว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่งกับการพัฒนาการทางด้านบุคลิกภาพและการปรับตัวของเด็ก เด็กจะนำเอาสิ่งต่าง ๆ ที่คนได้พบเห็นมาวิจารณ์และมาทำความเข้าใจกับบิดามารดาของเขาที่บ้าน ดังนั้นจึงจัดได้ว่าบ้านเป็นสถานจูงใจที่สำคัญในด้านการศึกษาของเด็กตลอดจนความสามารถในด้านต่าง ๆ อีกด้วย บรรยากาศของบ้าน

จึงเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาการ หากเด็กที่มาจากบ้านที่มีบรรยากาศดี เด็กจะมีความรู้สึกดีและสามารถปรับตัวได้ดีกับสังคมนอกบ้าน ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ความสัมพันธ์ที่เด็กมีต่อพ่อแม่พี่น้องจึงมักเป็นรากฐานสำคัญของความสัมพันธ์นอกบ้าน ถ้าพ่อแม่แสดงความรักใคร่และเอ็นดู เด็กจะมีความรู้สึกว่าบ้านเป็นสถานที่ตนรู้สึกอบอุ่นและเป็นสถานที่ที่ตนสามารถใช้พึ่งพาทางใจได้ตลอดเวลา แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าพ่อแม่แสดงอาการรังเกียจหรือไม่ต้องการเด็ก หรืออาจมีเหตุการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้น เป็นต้นว่า แยกทางกันหรือเกิดปัญหาทางด้านการครองชีพ เด็กอาจจะอยู่ด้วยความไม่สงบใจ เกิดความหวาดกลัวและมีชีวิตอยู่ด้วยความหวาดระแวง และเมื่อไปโรงเรียนเด็กก็จะไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ ได้ ทำให้เด็กเกิดปัญหาขัดแย้งใจนานาประการ

ออร์ (Orr. 1978. : 1907 - B) ได้ศึกษาเด็กที่เรียนชั้น 8 – 10 จำนวน 110 คน พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวเด็กวัยรุ่นและการปรับตัวในด้านมโนภาพแห่งตนและความมั่นคงทางอารมณ์ ในขณะที่ แชเฟอร์ และ เบย์เรย์ (Scheafer and Baylal. 1960 : 1 – 6) ก็ได้พบข้อมูลที่สนับสนุนอิทธิพลของมารดาที่สนับสนุนพัฒนาการของเด็ก จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และเด็ก พบว่าพฤติกรรมของพ่อแม่มีผลต่อการปรับตัวทางสังคมและอารมณ์ของเด็ก

ส่วน บาล์ดวิน (Baldwin. 1948 : 127 - 136) ศึกษาเด็กอายุ 4 ขวบ จำนวน 67 คน พบว่า เด็กที่ได้รับการปกครองแบบประชาธิปไตยปรับตัวได้ดี ซึ่งอาจเนื่องมาจากภายในบ้านมีความสัมพันธ์ในด้านความรักใคร่ ให้ความอบอุ่น ให้อิสระเสรีภาพ มีการพูดคุยกันระหว่างพ่อแม่ลูก ซึ่งมีผลทำให้เด็กสามารถปรับตัวกับสิ่งแวดล้อมได้ดีกว่าพ่อแม่ของเด็กที่ไม่ใช้เหตุผลหรือไม่มีการอธิบายสิ่งต่าง ๆ ให้ลูกได้รับรู้ นอกจากนั้น ประคอง ประสิทธิพร (ประคอง ประสิทธิพร 2519 : 14 อ้างอิงมาจาก Witmer. 1937) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ลูก ซึ่งมีอิทธิพลต่อการปรับตัวของลูก พบว่า เด็กที่ปรับตัวได้ดีมีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีน้อยกว่าเด็กที่มีปัญหา เด็กเกเร หรือเด็กประเภทที่มีอาการค่อนข้างไปทางโรคจิต และเศร้าซึม

ในประเทศไทยก็มีความสนใจเกี่ยวกับปัญหาการปรับตัวอย่างรุนแรงจนถึงปัญหาการปรับตัวธรรมดา สำหรับปัญหาการปรับตัวที่มีความรุนแรงจนกระทั่งกระทำผิดกฎหมายของเด็กและเยาวชน ปัญหาที่มีความสำคัญอย่างหนึ่งก็คือ การเสียสัมพันธภาพในครอบครัว (อรัญ สุวรรณมุปยา 2516 : 12 – 15) และ ศิริพร หลิมศิริวงศ์ (ศิริพร หลิมศิริวงศ์ 2511 : 51) ก็ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาครอบครัวที่ทำให้เด็กต้องมาอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง พบว่าส่วนใหญ่เด็กอยู่กับพ่อแม่แต่สภาพภายในบ้านแตกแยก พ่อแม่ทะเลาะวิวาทกันเสมอ ๆ ซึ่งเป็นการทำลายสุขภาพจิตของเด็กอย่างยิ่งในเรื่องความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ปรากฏว่า เนื่องจากบิดามารดาของเด็กมีปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาครอบครัวและมีปัญหาหย่าร้าง จึงทำให้สภาพจิตใจของพ่อแม่ได้รับความกระทบกระเทือน มีอารมณ์ฉุนเฉียวหงุดหงิดง่าย ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้และระบายออกกับเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับที่ พวงสร้อย วรกุล (พวงสร้อย วรกุล 2522 : 24 อ้างอิงมาจาก เตือน สุภาพ 2508 : 26) ศึกษาเด็กวัยรุ่นที่มีปัญหา 5 คน พบว่า เด็กทั้ง 5 คน เกิดปัญหาเพราะสาเหตุจากความผิดหวังครอบครัว ขาดความรัก ความเอาใจใส่ ทำให้มีความทุกข์ความคับข้องใจทับถมมากขึ้นเรื่อย ๆ และไม่มีใครช่วยให้สบายใจได้

<u>เพศและการปรับตัว</u>

คาเพลน (Kaplan. 1959 : 293) ได้กล่าวว่า เด็กหญิงมีความคับข้องใจมากกว่าเด็กชาย ฉะนั้นจึงมีความยากลำบากในการปรับตัวมาก ทั้งนี้เพราะเด็กหญิงได้รับการปกป้องคุ้มครองมากและมีอิสระภาพน้อยกว่าเด็กชาย เด็กหญิงต้องเก็บกดอารมณ์ต่าง ๆ จึงทำให้มีความขัดแย้งในใจมาก ส่วนเด็กชายสามารถแสดงออกทางอารมณ์ได้มากกว่าเด็กหญิงรวมทั้งได้รับคำสอนแนะนำจากผู้ใหญ่น้อยกว่า ดังจะเห็นได้ว่ามีข้อมูลจากคนไข้ที่มารักษาในโรงพยาบาลจิตเวชมีผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย ทั้งนี้เพราะปัญหาต่าง ๆ ของผู้หญิงซึ่งถูกเก็บกดไว้นั้นจะเพิ่มความวิตกกังวลขึ้นจนแสดงออกมาในด้านปัญหาการปรับตัว

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 พระโขนง กรุงเทพฯ 11 โทร. 3921575, 3915058

สมคิด บุญเรือง (สมคิด บุญเรือง 2516 : 41 – 42) ศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนชั้น ม.ศ.3 ในจังหวัดชลบุรี พบว่า เพศหญิงและเพศชายมีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปราชญาลบ์น กัณหเนตร (ปราชญาลบ์น กัณหเนตร 2515 : 186) ได้วิจัยพบว่า นักเรียนชายทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัดมีการปรับตัวดีกว่านักเรียนหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับที่ วันเพ็ญ อายุการ (วันเพ็ญ อายุการ 2512 : 101) ที่ศึกษาบุคลิกภาพแสดงตัว เก็บตัวของเด็กชายและเด็กหญิง พบว่าเด็กชายมีลักษณะแสดงตัวสูงกว่า เด็กหญิง ซึ่งเด็กที่มีลักษณะแสดงตัวจะ เป็นผู้ที่ปรับตัวเข้ากับสังคมได้ง่าย

อย่างไรก็ตามก็มีผลการวิจัยที่ได้ผลขัดแย้ง ดังที่ แคคการ์ (Kakkar. 1968 : 706) ศึกษาการปรับตัวกับการยอมรับตนเองระหว่างเด็กหญิงและเด็กชาย พบว่า เด็กหญิงมีการปรับตัวและการยอมรับตนเองดีกว่าเด็กชาย และ ยุพิน นิสยันต์ (ยุพิน นิสยันต์ 2515 : 85) ก็ได้ผลการศึกษาว่า เพศชายมีปัญหาทางด้านการปรับตัวมากกว่า เพศหญิง สอดคล้องกับที่ ศรีเรือน แก้วกังวาล (ศรีเรือน แก้วกังวาล 2518 : 23) ได้กล่าวถึงการศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการปรับตัวของทารกชายและทารกหญิงว่า ทารกชายปรับตัวได้ไม่ดีเท่าทารกหญิง ฉะนั้นอัตราการตายของทารกชายจึงมากกว่าทารกหญิง ทารกทั้งสองเพศที่อยู่ใกล้ชิดกับมารดาปรับตัวได้ง่ายและรวดเร็ว

ฐานะความเป็นอยู่และการปรับตัว

ริงเนสส์ (Ringness. 1968 : 270 citing Warner. 1948) ได้ใช้แบบสอบถามวัดบุคลิกภาพพบว่า พวกชั้นกลางจะ เป็นคนที่มีความมั่นคงทางด้านอารมณ์ เป็นตัวของตัว เอง ขณะที่พวกที่มีฐานะทาง เศรษฐกิจต่ำมีแนวโน้มขาดความอบอุ่น หงุดหงิดง่าย และมีอาการทางประสาท เช่น กัดเล็บ พวกนี้มีความยากลำบากในการควบคุมอารมณ์ มีความวิตกกังวล ปรับตัว เข้ากับสังคมลำบากมากกว่าพวกชนชั้นกลางและชนชั้นสูง

152285

พวงสร้อย วรกุล (พวงสร้อย วรกุล 2522 : 26 อ้างอิงมาจาก Springer. 1938 : 321 - 328) ได้พบว่า ความมั่นคงทางอารมณ์ของเด็กมีความสัมพันธ์อย่างมาก กับฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว กล่าวคือ เด็กที่มาจากบ้านที่ยากจน มีฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคมต่ำจะเป็นคนที่ปรับตัวไม่ดีและมีอารมณ์ไม่มั่นคง มีปริมาณมากกว่า เด็กที่ มาจากครอบครัวที่มีฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคมระดับปานกลาง และ พวงสร้อย วรกุล (พวงสร้อย วรกุล 2522 : 84) ก็ได้ผลจากการวิจัยว่า โดยส่วนรวมแล้วนักเรียนที่มี ฐานะทาง เศรษฐกิจต่ำ ปานกลาง และสูง มีสภาพปัญหาในด้านการปรับตัวแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมทรง สุวรรณเลิศ (สมทรง สุวรรณเลิศ 2514 : 46) ได้กล่าวว่า เด็ก ที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทาง เศรษฐกิจต่ำหรือยากจนมักจะมีปัญหามากทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจซึ่งนำไปสู่ปัญหาด้านความประพฤติก่อให้เกิดผลเสียต่อการ เรียน และ โสภา ชูพิชัยกุล และคนอื่น ๆ (โสภา ชูพิชัยกุล และคนอื่น ๆ ม.ป.ป. : 108) กล่าวว่า สา เหตุที่ฐานะทาง เศรษฐกิจมีส่วนเกี่ยวข้องกับสุขภาพจิตนี้อาจเป็นเพราะฐานะทาง เศรษฐกิจ ดีย่อมหมายถึงการมีความรู้สึกมั่นคงในตัว เอง จึงทำให้ความกดดันมีน้อย ไม่ต้องหมกมุ่นอยู่ กับภาวะ เครง เครียด หรือมีข้อขัดแย้งอยู่ในใจมาก

<u>ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนและการปรับตัว</u>

ริงเนสส์ (Ringness. 1968 : 140 citing Taylor. 1961 : 76) ได้ ศึกษาพบว่า คนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนสูงจะมีการปรับตัวทางด้านอารมณ์ให้เข้ากับสิ่งต่าง ๆ ได้ดีกว่าคนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนต่ำ ซึ่งอาจจะเป็นเพราะคนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน สูงได้รับรางวัลทางสังคม มีทัศนคติที่ดีต่อตน เองและคนอื่นในโรง เรียน สอดคล้องกับผลการ ศึกษาของ กิลล์ (Gill. 1962 : 144 - 149) ที่ว่า เด็กที่เรียนดีจะมีความสามารถ ในการปรับตัวได้ดีกว่า เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนต่ำ และเด็กที่เรียนดียังมีความสามารถ ในการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความกังวลใจได้ดีอีกด้วย แอสซัม และ เลวี (Assum and Levy. 1949 : 307 - 310) ก็ได้ศึกษาเปรียบเทียบนักศึกษาที่มีความสามารถในการปรับตัวดี

และปรับตัวไม่ดี ได้ผลว่า นักศึกษาที่ปรับตัวได้ดีมีความสามารถในการเรียนดีกว่านักศึกษาที่ปรับตัวไม่ดี

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (คมเพชร ฉัตรศุภกุล 2515 : 84) วิจัยเปรียบเทียบองค์ประกอบทางด้านเศรษฐกิจ การปรับตัว และกิจกรรม ในวิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ผลสอดคล้องกับการวิจัยของต่างประเทศ นั่นคือ นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมีปัญหาทางด้านการปรับตัวมากกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และยุพิน นิสยันต์ (ยุพิน นิสยันต์ 2515 : 85) ซึ่งศึกษาในหัวข้อเดียวกันก็ได้ผลการศึกษาว่า กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อายุ 17 ปี และต่ำกว่า 17 ปี มีปัญหาทางด้านการปรับตัวมากที่สุด

พวงสร้อย วรกุล (พวงสร้อย วรกุล 2522 : 81 – 82) ได้เปรียบเทียบสภาพปัญหาในด้านการปรับตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานครและสงขลานั้น ไม่พบความแตกต่างกันในการปรับตัวของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ แต่เมื่อพิจารณาปัญหาการปรับตัวในแต่ละด้าน ปรากฏว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีสภาพปัญหาในด้านการปรับตัวกับสภาพภายในครอบครัวแตกต่างกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

<u>ขนาดครอบครัวและการปรับตัว</u>

สังวาลย์ สมสนิท (สังวาลย์ สมสนิท 2518 : 12 อ้างถึงมาจาก Landis. 1955) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวของเด็กวัยรุ่นโดยมีตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้

1. พื้นเพครอบครัวที่พ่อแม่ปกครองแบบพ่อแม่มีอำนาจเหนือบุตรและแบบประชาธิปไตย
2. ขนาดครอบครัวเล็ก ครอบครัวใหญ่
3. สภาพของครอบครัวแบบบ้านแตก และครอบครัวธรรมดา

โดยสรุปผลการศึกษาที่เกี่ยวกับขนาดของครอบครัวไว้ว่า เด็กที่มาจากครอบครัวขนาดเล็กมีปัญหาในการปรับตัวมากกว่า เด็กที่มาจากครอบครัวขนาดใหญ่

ส่วน คมเพชร ฉัตรศุภกุล (คมเพชร ฉัตรศุภกุล 2515 : 82) ได้ผลการศึกษาว่า ครอบครัวที่มีพี่น้อง 5 – 7 คน มีปัญหาด้านการปรับตัวมากกว่ากลุ่มที่มีพี่น้อง 8 คน และมากกว่ากลุ่มที่มีพี่น้อง 1 – 4 คน ตามลำดับ

แนวโน้มของการปรับตัว

ปัญหาการปรับตัวนั้นเกิดขึ้นอย่างมากมาย เมื่อเด็กเข้าสู่วัยรุ่น แต่เมื่อเด็กโตขึ้นเข้าสู่ระยะวัยรุ่นตอนปลาย เด็กมักปรับตัวดีขึ้นเท่า ๆ กับที่ความสัมพันธ์ในครอบครัว ความสัมพันธ์กับเพื่อนและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นดีขึ้นด้วย (Hurlock. 1967 : 20) นอกจากนั้น นวลศิริ เปาโรหิตย์ และคณะ (นวลศิริ เปาโรหิตย์ และคณะ 2520 : 260) ให้ความเห็นไว้ว่า เมื่อวันเวลาล่วงไปพ่อแม่ส่วนใหญ่จะค่อย ๆ ตระหนักว่าลูกหลานของตนนั้นมิใช่เด็กเล็ก ๆ อีกต่อไปแล้ว ผลที่ตามมาก็คือพ่อแม่ให้สิทธิเสรีภาพแก่ลูกมากขึ้น และในขณะเดียวกันนั้นพ่อแม่ก็มักหวังในตัวลูกมากขึ้น ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการงานและความรับผิดชอบ เมื่อพ่อแม่ปรับตัวให้เข้ากับสภาพการเปลี่ยนแปลงของลูกได้ เมื่อใดความตึงเครียดที่มีอยู่ระหว่างพ่อแม่ลูกในช่วงวัยรุ่นตอนต้นก็จะค่อย ๆ ผ่อนคลายลง แต่อย่างไรก็ตามก็มีอีกหลายครอบครัวที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงอันใดเลย คือ มีความรู้สึกว่า เด็กวัยรุ่นยังไม่โตพอที่จะรับผิดชอบสิ่งต่าง ๆ ได้ จึงไม่ยอมให้อิสระเสรีภาพแก่เด็กซึ่งก่อปัญหาให้กับวัยรุ่นได้

จากการวิจัยของ อภิสิทธิ์ วงษา (อภิสิทธิ์ วงษา 2517 : 57) ศึกษาเปรียบเทียบการปรับตัวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตเทศบาลเมืองตาก จำนวน 300 คน พบว่า นักเรียนทั้งสองระดับปรับตัวไม่แตกต่างกันซึ่งขัดแย้งกับ วิมล โรจน์วีระ (วิมล โรจน์วิระ 2513 : 155) ซึ่งได้ศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ทางสังคมมิติและการปรับตัวระหว่างเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 7

และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 181 คน โดยใช้แบบทดสอบสังคมมิติและแบบทดสอบการปรับตัวแบบ Semantic Differential Scales พบว่า เด็ก ป.7 ปรับตัวได้ดีกว่าเด็ก ป.4 และ ม.ศ.3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีแนวโน้มแสดงให้เห็นว่าเด็กชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปรับตัวได้ดีน้อยที่สุด

จากที่กล่าวมาแล้วนั้นจะเห็นได้ว่า การปรับตัวมีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพในครอบครัวสำหรับเด็กวัยรุ่นชายและหญิงนั้นมีผลการวิจัยที่ขัดแย้งกันในเรื่องการปรับตัว แต่ในสังคมไทยนั้น ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า เด็กวัยรุ่นหญิงมีแนวโน้มในการปรับตัวดีกว่าเด็กวัยรุ่นชาย เด็กวัยรุ่นหญิงมีความสามารถในการปรับตัวได้ดีกว่าเด็กวัยรุ่นชาย วัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและฐานะเศรษฐกิจดีก็จะมีความสามารถในการปรับตัวดีด้วย ส่วนขนาดของครอบครัวของวัยรุ่นที่แตกต่างกันก็มีผลให้วัยรุ่นมีความสามารถในการปรับตัวแตกต่างไปด้วย โดยเฉพาะวัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวที่มีขนาดเล็กก็จะทำให้ปรับตัวได้ดีกว่าวัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวขนาดใหญ่ นอกจากนั้นการปรับตัวของเด็กวัยรุ่นยังมีความแตกต่างกันตามระดับอายุและมีแนวโน้มว่าเด็กยิ่งมีอายุมากขึ้นก็จะยิ่งมีความสามารถในการปรับตัวดีขึ้น

<u>สมมติฐานในการวิจัย</u>

1. สัมพันธภาพในครอบครัวและการปรับตัวมีความสัมพันธ์กันทางบวก
2. เด็กวัยรุ่นมีสัมพันธภาพกับแม่ดีกว่ามีสัมพันธภาพกับพ่อ
3. เด็กวัยรุ่นหญิงมีสัมพันธภาพในครอบครัวดีกว่าเด็กวัยรุ่นชาย
4. เด็กวัยรุ่นที่มีฐานะความเป็นอยู่ต่างกันมีสัมพันธภาพในครอบครัวต่างกัน
5. เด็กวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีสัมพันธภาพในครอบครัวดีกว่าเด็กวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ
6. เด็กวัยรุ่นที่อยู่ในขนาดครอบครัวต่างกันมีสัมพันธภาพในครอบครัวต่างกัน
7. เด็กวัยรุ่นที่มีชั้นเรียนต่างกันมีสัมพันธภาพในครอบครัวต่างกัน
8. เด็กวัยรุ่นหญิงมีการปรับตัวดีกว่าเด็กวัยรุ่นชาย

9. เด็กวัยรุ่นที่มีฐานะความเป็นอยู่ต่างกันมีการปรับตัวต่างกัน

10. เด็กวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีการปรับตัวดีกว่า เด็กวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

11. เด็กวัยรุ่นที่อยู่ในขนาดครอบครัวต่างกันมีการปรับตัวต่างกัน

12. เด็กวัยรุ่นที่ชั้นเรียนต่างกันมีการปรับตัวต่างกัน

13. สัมพันธภาพในครอบครัวและการปรับตัวของเด็กวัยรุ่นที่มีอายุมากขึ้นมีแนวโน้มดีขึ้น

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาครั้งนี้ ได้แบ่งวิธีดำเนินการออกเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. กลุ่มตัวอย่างและวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

<u>กลุ่มตัวอย่างและวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง</u>

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2, 3, 4, และ 5 และชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.ศ.5) ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 499 คน

วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดำเนินการเป็นลำดับขั้นดังนี้

1. สุ่มโรงเรียนที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร เฉพาะที่เป็นโรงเรียนสหศึกษาซึ่งมีทั้งหมด 47 โรงเรียน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) คือใช้วิธีจับฉลากมา 18 โรงเรียน โดยกำหนดดังนี้

โรงเรียนที่จับฉลากได้ในลำดับที่ 1 – 3 จะศึกษาเด็กในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม.1)

โรงเรียนที่จับฉลากได้ในลำดับที่ 4 – 6 จะศึกษาเด็กในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ม.2)

โรงเรียนที่จับฉลากได้ในลำดับที่ 7 – 9 จะศึกษาเด็กในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม.3)

โรงเรียนที่จับฉลากได้ในลำดับที่ 10 – 12 จะศึกษาเด็กในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (ม.4)

โรงเรียนที่จับฉลากได้ในลำดับที่ 13 – 15 จะศึกษาเด็กในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ม.5)
โรงเรียนที่จับฉลากได้ในลำดับที่ 16 – 18 จะศึกษาเด็กในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ม.ศ.5)

จำนวนนักเรียนที่เลือกไว้ในการศึกษาทั้งหมดมีจำนวน 499 คน ดังปรากฏรายละเอียดตามตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างแยกตามระดับชั้นเรียนและโรงเรียน

ระดับชั้นเรียน / โรงเรียน	ม.1	ม.2	ม.3	ม.4	ม.5	ม.ศ.5
หอวัง	37	–	–	–	–	–
เจ้าพระยาวิทยาคม	35	–	–	–	–	–
วัดรางบัว	22	–	–	–	–	–
วัดแจงร้อน	–	30	–	–	–	–
วัดชาตุทอง	–	22	–	–	–	–
เทพลีลา	–	19	–	–	–	–
บางปะกอกวิทยาคม	–	–	37	–	–	–
กุนที่รุทธารามวิทยาคม	–	–	29	–	–	–
วัดหนองแขม	–	–	26	–	–	–
สุรศักดิ์มนตรี	–	–	–	32	–	–
พระโขนงพิทยาลัย	–	–	–	30	–	–
ยานนาวาเวศวิทยาคม	–	–	–	26	–	–
มักกะสันพิทยา	–	–	–	–	20	–
ชีโนรสวิทยาลัย	–	–	–	–	18	–

ตาราง 1 (ต่อ)

ระดับชั้นเรียน / โรงเรียน	ม.1	ม.2	ม.3	ม.4	ม.5	ม.ศ.5
สันติราษฎร์วิทยาลัย	–	–	–	–	12	–
ราชวินิตมัธยม	–	–	–	–	–	39
วัดสังเวช	–	–	–	–	–	38
บางกะปิ	–	–	–	–	–	27
รวม	94	71	92	88	50	104

+ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1/ แบบสอบถามรายละเอียดส่วนบุคคล เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับนักเรียนเรื่อง เพศ ขนาดครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชั้นเรียน

2/ แบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว แบบสอบถามนี้ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นและดัดแปลงโดยอาศัยแนวแบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว (Family Relations Scales) ของ มอร์โร และ วิลสัน (Morrow and Wilson. 1961 : 503 - 504) โดยมีลำดับในการสร้างดังนี้

2.1 วิเคราะห์ความหมายของคำว่า "สัมพันธภาพในครอบครัว" ซึ่งได้ความหมายดังนี้

สัมพันธภาพในครอบครัว หมายถึง พฤติกรรมของพ่อแม่ที่ปฏิบัติต่อลูก การที่พ่อแม่ให้ลูกได้มีส่วนร่วมในการกระทำสิ่งต่าง ๆ พฤติกรรมที่ลูกปฏิบัติต่อพ่อแม่ รวมทั้งพฤติกรรมที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อกัน ซึ่งแสดงออกในพฤติกรรมดังต่อไปนี้

- การพักผ่อนร่วมกันในกรอบครัว
- การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ
- การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- การเห็นด้วยของพ่อแม่
- ความรักความห่วงใยของพ่อแม่
- ความไว้วางใจของพ่อแม่
- การที่พ่อแม่เห็นด้วยกับกิจกรรมของเพื่อน ๆ ของลูก
- การที่บุตรยอมรับเกณฑ์มาตรฐานของพ่อแม่
- ความรักและเคารพของลูกที่มีต่อพ่อแม่
- การไม่มีข้อกำหนดมากเกินไป
- การไม่เข้มงวดกวดขันเกี่ยวกับระเบียบวินัยมากเกินไป
- การไม่ปกป้องคุ้มครองมากเกินไป
- การที่พ่อแม่ไม่คอยย้ำเตือนถึงความสำเร็จมากเกินไป
- การยินดีให้กำลังใจเพื่อความสำเร็จ
- ความกลมเกลียวของพ่อแม่

2.2 ส่งแบบสอบถามปลายเปิดให้นักเรียนที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 คน ตอบคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของพ่อแม่ที่แสดงต่อกัน และแสดงต่อนักเรียนพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงต่อพ่อแม่ ตามลักษณะที่กำหนดไว้

2.3 รวบรวมพฤติกรรมที่ได้จากข้อ 2.2 มาคัดเลือกเฉพาะข้อความที่นักเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกัน นอกจากนั้นผู้วิจัยได้เพิ่มเติมข้อความที่เกี่ยวกับพฤติกรรมบางด้านให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

2.4 นำข้อความทั้งหมดมาสร้างเป็นคำถาม จำนวนทั้งสิ้น 100 ข้อ แล้วนำไปให้อาจารย์ทางจิตวิทยาสองท่าน ตรวจดูความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) เพื่อให้แบบสอบถามถูกต้องตามนิยามศัพท์เฉพาะ และเหมาะสมกับการนำไปใช้

2.5 นำแบบสอบถามที่ได้ไปสอบถามกับเด็กนักเรียน โรงเรียนวัดประดู่ในทรงธรรม เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก และคัดเลือกข้อคำถามที่มีอำนาจจำแนก แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น

2.6 ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ชนิดสี่คำตอบ ~~ตัวอย่าง~~

ข้อความ	บ่อย ๆ	บางครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย
(O) พ่อแม่อนุญาตให้ข้าพเจ้าไปไหนได้ตามสำพัง ..... พ่อ		✓		
..... แม่			✓	
(OO) พ่อแม่มักมอบหมายให้ดูแลบ้านและน้อง ..... พ่อ		✓		
..... แม่	✓			

2.7 เกณฑ์การให้คะแนน ข้อความที่เป็นไปทางบวก เมื่อนักเรียนกาเครื่องหมาย "✓" ในช่อง "บ่อย ๆ ครั้ง" ให้คะแนน 4 คะแนน ในช่อง "บางครั้ง" ให้ 3 คะแนน ในช่อง "นาน ๆ ครั้ง" ให้ 2 คะแนน และในช่อง "ไม่เคยเลย" ให้ 1 คะแนน

ส่วนข้อความที่เป็นไปทางลบ ซึ่งตรงข้ามกับข้อความทางบวก เมื่อนักเรียนกากาเครื่องหมาย "✓" ในช่อง "บ่อย ๆ ครั้ง" ให้ 1 คะแนน ในช่อง "บางครั้ง" ให้ 2 คะแนน ในช่อง "นาน ๆ ครั้ง" ให้ 3 คะแนน และในช่อง "ไม่เคยเลย" ให้ 4 คะแนน

การหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม

เมื่อนำแบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัวที่สร้างขึ้น จำนวน 100 ข้อ ไปให้นักเรียนทำแล้ว จึงนำมาหาค่าอำนาจจำแนกโดยมีลำดับขั้นดังต่อไปนี้

1. ตรวจให้คะแนนตามคำตอบของนักเรียน แล้วรวมคะแนนของแต่ละคนแยกความสัมพันธภาพที่มีต่อพ่อและแม่

2. เรียงคะแนนของสัมพันธภาพของนักเรียนที่มีต่อพ่อ จากมากไปหาน้อย

3. แบ่งคะแนนในข้อ 2 เป็นสองกลุ่ม โดยถือเอา 25 % ของกลุ่มที่ได้คะแนนสูงเป็นกลุ่มสูง และ 25 % ของกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำเป็นกลุ่มต่ำ จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 155 คน ได้กลุ่มสูง 39 คน กลุ่มต่ำ 39 คน แล้วนำมาวิเคราะห์เป็นรายข้อ โดยใช้ t - test (McNemar. 1969 : 115) ระหว่างคะแนนเฉลี่ยของสองกลุ่มนี้ แล้วเลือกเอาข้อที่มีค่า t ตั้งแต่ 1.96 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

4. เรียงคะแนนของสัมพันธภาพของนักเรียนที่มีต่อแม่ จากมากไปหาน้อย

5. แบ่งคะแนนในข้อ 4 ออกเป็นสองกลุ่มโดยถือเอา 25 % ของกลุ่มที่ได้คะแนนสูงเป็นกลุ่มสูง และ 25 % ของกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำเป็นกลุ่มต่ำ จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 155 คน ได้กลุ่มสูง 39 คน และกลุ่มต่ำ 39 คน เช่นเดียวกับคะแนนของสัมพันธภาพของนักเรียนที่มีต่อพ่อ

6. นำมาวิเคราะห์เป็นรายข้อ โดยใช้ t - test แล้วเลือกเอาข้อที่มีค่า t ตั้งแต่ 1.960 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

7. คัดเลือกเฉพาะข้อที่ค่า t ของสัมพันธภาพของนักเรียนที่มีต่อพ่อและข้อที่ค่า t ของสัมพันธภาพของนักเรียนที่มีต่อแม่ ตั้งแต่ 1.96 ขึ้นไป ซึ่งมีประมาณ 60 ข้อ

การหาค่าความเชื่อมั่น

นำแบบสอบถามที่คัดเลือกไว้ จำนวน 60 ข้อ มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธี Coefficient Alpha (Magnusson. 1966 : 116) ได้ค่าความเชื่อมั่นของสัมพันธภาพที่มีต่อพ่อ .9008 และค่าความเชื่อมั่นของสัมพันธภาพที่มีต่อแม่ .8554 จึงนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา

3. แบบทดสอบการปรับตัว ผู้วิจัยใช้แบบทดสอบการปรับตัวของ รัตนา ยัญทิพย์ (รัตนา ยัญทิพย์ 2522 : 32 – 36) ซึ่งหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบการปรับตัวทั้งฉบับได้ .8342 แต่ผู้วิจัยได้นำมาหาค่าความเชื่อมั่นอีกครั้งหนึ่งกับเด็กนักเรียนชั้น ม.1, ม.2, ม.3, ม.4, ม.5 และ ม.ศ.5 จำนวน 172 คน ได้ค่าความเชื่อมั่น = .6259

3.1 ลักษณะของแบบทดสอบ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ชนิดห้าคำตอบ ซึ่งถามความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัว ตัวอย่าง

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
(0) ข้าพเจ้ารู้สึกลำบากใจในการผูกมิตรหรือพูดคุยเมื่ออยู่ในกลุ่มคนมาก ๆ	✓				
(00) ข้าพเจ้าสามารถเข้ากับเพศตรงข้ามได้ดี				✓	

3.2 เกณฑ์การให้คะแนน การตรวจให้คะแนนพิจารณาจากคำตอบของนักเรียนที่กาเครื่องหมาย " ✓ " ลงในช่องต่าง ๆ ในกรณีที่เป็นข้อความทางบวก ถ้ายึดเครื่องหมายในช่อง "มากที่สุด" ให้ 5 คะแนน ช่อง "มาก" ให้ 4 คะแนน ในช่อง

"ปานกลาง" ให้ 3 คะแนน ในช่อง "น้อย" ให้ 2 คะแนน และในช่อง "น้อยที่สุด" ให้ 1 คะแนน ส่วนข้อความในทางลบให้คะแนนในทางตรงกันข้าม คือ ให้คะแนน 1, 2, 3, 4 และ 5 เมื่อกาเครื่องหมาย " ✓ " ลงในช่อง "มากที่สุด" "มาก" "ปานกลาง" "น้อย" และ "น้อยที่สุด"

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำแบบสอบถามและแบบทดสอบที่ปรับปรุงแล้วทั้งสองฉบับ คือ แบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว และแบบทดสอบการปรับตัว ไปให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบข้อคำถามหลังจากที่ได้ติดต่อขออนุญาตจากผู้อำนวยการโรงเรียนแล้ว ประมาณ 3 – 5 วัน ผู้วิจัยจึงไปรับแบบสอบถามคืนจากอาจารย์ผู้รับผิดชอบ

2. คัดเลือกแบบสอบถามและแบบทดสอบที่สมบูรณ์ไว้เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล

3. นำข้อมูลทั้งหมดไปวิเคราะห์โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งผลจะนำเสนอในบทที่ 4 และบทที่ 5 ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสหสัมพันธ์ของสัมพันธภาพในครอบครัวและการปรับตัว โดยใช้ Product Moment Correlation (Ferguson. 1966 : 143) และทดสอบนัยสำคัญโดยใช้ t – test (อังคณา สายยศ 2523 : 103)

2. เปรียบเทียบสัมพันธภาพที่นักเรียนมีต่อแม่ และสัมพันธภาพที่นักเรียนมีต่อพ่อ โดยใช้ t – test (ชูศรี วงศ์รัตนะ 2525 : 133)

3. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัวของเด็กที่มีเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่แตกต่างกัน โดยใช้ t – test (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ 2522 : 179)

4. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัวของเด็กที่ต่างฐานะความเป็นอยู่ ต่างขนาดครอบครัว และระดับชั้นเรียนที่ต่างกัน โดยใช้ การวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance) (Lindquist. 1965 : 156)

เมื่อค่า F มีนัยสำคัญ จึงเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มเป็นรายคู่ โดยใช้ q - statistic (Winer. 1962 : 105 - 124)

5. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการปรับตัวของเด็กที่มีเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่แตกต่างกัน โดยใช้ t - test (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ 2522 : 179)

6. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการปรับตัวของเด็กที่ต่างฐานะความเป็นอยู่ ต่างขนาดครอบครัว และระดับชั้นเรียนที่แตกต่างกัน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance) (Lindquist. 1965 : 156)

เมื่อค่า F มีนัยสำคัญ จึงเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มเป็นรายคู่ โดยใช้ Studentized q - statistic (Winer. 1962 : 105 - 124)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าเฉลี่ย (mean) โดยคำนวณจากสูตร (Ferguson. 1971 : 75)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนนักเรียนในแต่ละกลุ่ม

2. ความแปรปรวน (Variance) โดยใช้สูตร (Ferguson. 1971 : 62)

$$S^2 = \frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}$$

เมื่อ S^2 แทน ค่าความแปรปรวนของคะแนน

ΣX^2 แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

$(\Sigma X)^2$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

N แทน จำนวนนักเรียนในแต่ละตัวแปร

3. หาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้สูตร t - test (Mc Nemar. 1969 : 115)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} \quad \frac{S_2^2}{n_2}}} \qquad df = \frac{\left[\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}\right]^2}{\frac{\left[\frac{S_1^2}{n_1}\right]^2}{n_1 - 1} + \frac{\left[\frac{S_2^2}{n_2}\right]^2}{n_2 - 1}}$$

เมื่อ t แทน ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม

$\bar{X}_1$, $\bar{X}_2$ แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ ตามลำดับ

S_1^2, S_2^2 แทน ค่าความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ ตามลำดับ

n_1, n_2 แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ ตามลำดับ

4. หาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้ Coefficient Alpha (Magnusson. 1966)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1}\left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2}\right]$$

เมื่อ r_{tt} แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ

n แทน จำนวนข้อของแบบสอบถามทั้งฉบับ

S_t^2 แทน ค่าความแปรปรวนทั้งฉบับ

S_i^2 แทน ค่าความแปรปรวนรายข้อ

$\sum S_i^2$ แทน ผลรวมของความแปรปรวนรายข้อ

5. หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

$$r_{xy} = \frac{N\Sigma XY - (\Sigma X)(\Sigma Y)}{\sqrt{\left[N\Sigma X^2 - (\Sigma X)^2\right]\left[N\Sigma Y^2 - (\Sigma Y)^2\right]}}$$

เมื่อ r_{xy} แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

XY แทน ผลรวมของผลคูณของคะแนน

$\Sigma X, \Sigma Y$ แทน ผลรวมของคะแนน X และคะแนน Y ทั้งหมด ตามลำดับ

$\Sigma X^2, \Sigma Y^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

$(\Sigma X)^2, (\Sigma Y)^2$ แทน ผลรวมของคะแนน X และคะแนน Y ทั้งหมดยกกำลังสอง

ทดสอบความมีนัยสำคัญของค่าสหสัมพันธ์ โดยใช้สูตร t - test (อังคณา สายยศ 2523 : 103)

$$t = \frac{r\sqrt{N-2}}{\sqrt{n-r^2}}$$

เมื่อ t แทน ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาใน t - distribution

r แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

n แทน จำนวนคน

6. หาค่าความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรสองชนิด ที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน โดยใช้สูตร t - test (ชูศรี วงศ์รัตนะ 2525 : 132 - 133)

$$t = \frac{\Sigma D}{\sqrt{\frac{n\Sigma D^2 - (\Sigma D)^2}{n-1}}} \qquad df = n - 1$$

เมื่อ t แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t - distribution

D แทน ความแตกต่างระหว่างคะแนนแต่ละคู่

n แทน จำนวนคู่

7. หาค่าความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรสองชนิด โดยใช้สูตร t - test (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ 2522 : 179)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}} \qquad df = \frac{\left[\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}\right]^2}{\frac{\left[\frac{S_1^2}{n_1}\right]^2}{n_1 - 1} + \frac{\left[\frac{S_2^2}{n_2}\right]^2}{n_2 - 1}}$$

เมื่อ t แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t - distribution

$\bar{X}_1$, $\bar{X}_2$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2

S_1^2, S_2^2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

n_1, n_2 แทน จำนวนคนในกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2

8. หาค่าความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรมากกว่าสองตัวขึ้นไป โดยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance) (Lindquist, 1965 : 156)

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

เมื่อ MS_b แทน Mean Square ระหว่างกลุ่ม

MS_w แทน Mean Square ภายในกลุ่ม

เมื่อพบว่าตัวแปรที่ทดสอบโดยวิเคราะห์ความแปรปรวนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงใช้การวิเคราะห์เปรียบเทียบเป็นรายคู่ q - statistic ของ Newman - Kuel (Winer. 1962 : 105 - 124)

บทที่ 4

ผลการค้นคว้า

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอเป็นลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของสัมพันธภาพในครอบครัวและการปรับตัว

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบสัมพันธภาพของวัยรุ่นที่มีต่อแม่ และสัมพันธภาพของวัยรุ่นที่มีต่อพ่อ

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบสัมพันธภาพในครอบครัวของวัยรุ่นไทย ที่มีความแตกต่างกันในเพศ ฐานะความเป็นอยู่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ขนาดครอบครัว และระดับชั้นเรียน

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบการปรับตัวของวัยรุ่นไทยที่มีความแตกต่างกันในเพศ ฐานะความเป็นอยู่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ขนาดครอบครัว และระดับชั้นเรียน

ตอนที่ 5 แสดงแนวโน้มของสัมพันธภาพในครอบครัวและการปรับตัว

สัญญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
SS	แทน	ผลรวมยกกำลังสอง
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยยกกำลังสอง
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณา ใน F - distribution
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t - distribution

q แทน Studentized Range Statistic

r_{xy} แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนสองกลุ่ม

* แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของสัมพันธภาพในครอบครัวกับการปรับตัวของวัยรุ่นไทย เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ว่า "สัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัว" ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของสัมพันธภาพในครอบครัวกับการปรับตัวของวัยรุ่นไทย

ตัวแปร	r_{xy}	t
สัมพันธภาพในครอบครัว การปรับตัว	.4534	11.3405*

$t_{.05}$ (499) = 1.645

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 2 ปรากฏว่าสัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการปรับตัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งตรงกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบสัมพันธภาพของวัยรุ่นที่มีต่อพ่อแม่ และสัมพันธภาพของวัยรุ่นที่มีต่อพ่อ เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ว่า "เด็กวัยรุ่นมีสัมพันธภาพกับแม่ดีกว่าสัมพันธภาพกับพ่อ" ผลที่ได้แสดงในตาราง 3

ตาราง 3 เปรียบเทียบสัมพันธภาพที่วัยรุ่นมีต่อแม่และสัมพันธภาพที่วัยรุ่นมีต่อพ่อ

สัมพันธภาพ	N	$\bar{X}$	S	df	t
ที่มีต่อแม่	499	186.5090	18.773	498	13.31*
ที่มีต่อพ่อ		178.9719	19.351		

$t_{.05}$ (499) = 1.645

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 3 แสดงว่า วัยรุ่นมีสัมพันธภาพกับแม่ดีกว่ามีสัมพันธภาพกับพ่อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบสัมพันธภาพในครอบครัวของวัยรุ่นไทยที่มีความแตกต่างกันใน เพศ ฐานะความเป็นอยู่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ขนาดครอบครัว และระดับชั้นเรียนที่ต่างกัน

การวิเคราะห์แบ่งออกดังนี้

3.1 เปรียบเทียบสัมพันธภาพในครอบครัวของวัยรุ่นที่มีเพศต่างกัน

3.2 เปรียบเทียบสัมพันธภาพในครอบครัวของวัยรุ่นที่มีฐานะความเป็นอยู่ต่างกัน

3.3 เปรียบเทียบสัมพันธภาพในครอบครัวของวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน

3.4 เปรียบเทียบสัมพันธภาพในครอบครัวของวัยรุ่นที่มีขนาดครอบครัวต่างกัน

3.5 เปรียบเทียบสัมพันธภาพในครอบครัวของวัยรุ่นที่มีระดับชั้นเรียนต่างกัน

3.1 เปรียบเทียบสัมพันธภาพในครอบครัวของวัยรุ่นที่มีเพศต่างกันเพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ว่า "วัยรุ่นหญิงมีสัมพันธภาพในครอบครัวดีกว่าวัยรุ่นชาย" ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 4

ตาราง 4 เปรียบเทียบสัมพันธภาพในครอบครัวของวัยรุ่นที่มีเพศต่างกัน

เพศ	N	$\bar{X}$	S	df	t
ชาย	239	360.8115	37.724	478.76	2.79*
หญิง	260	369.7729	33.732		

$t_{.05}$ (478.76) = 1.645

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 4 แสดงว่า เด็กวัยรุ่นเพศหญิงมีสัมพันธภาพในครอบครัวดีกว่าเด็กวัยรุ่นชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

3.2 เปรียบเทียบสัมพันธภาพในครอบครัวของวัยรุ่นที่มีฐานะความเป็นอยู่ต่างกัน เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ว่า "วัยรุ่นที่มีฐานะความเป็นอยู่ต่างกันมีสัมพันธภาพในครอบครัวต่างกัน" ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 5

ตาราง 5 เปรียบเทียบสัมพันธภาพในครอบครัวของวัยรุ่นที่มีฐานะความเป็นอยู่ต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	2	6,488.061	3,244.0181	2.523
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	496	637,789.458	1,285.8657	

$F_{.05}$ (2, 496) = 2.9957

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 5 แสดงว่า เด็กวัยรุ่นที่มีฐานะความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันมีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

3.3 เปรียบเทียบสัมพันธภาพในครอบครัวของวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่างกัน เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ว่า "วัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีสัมพันธภาพในครอบครัวดีกว่า เด็กวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ" ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 6

ตาราง 6 เปรียบเทียบสัมพันธภาพในครอบครัวของวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่แตกต่างกัน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	N	$\bar{X}$	S	df	t
ต่ำ	107	356.2615	36.843	184.53	2.31*
สูง	86	368.	35.652		

$t_{.05}$ (193) = 1.645

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 6 แสดงว่า เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีสัมพันธภาพในครอบครัวสูงกว่า เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

3.4 เปรียบเทียบสัมพันธภาพในครอบครัวของวัยรุ่นที่มีขนาดครอบครัวที่แตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ว่า "วัยรุ่นที่มีขนาดครอบครัวที่ต่างกันมีสัมพันธภาพในครอบครัวต่างกัน" ผลที่ได้แสดงไว้ในราตาง 7

ตาราง 7 เปรียบเทียบสัมพันธภาพในครอบครัวของวัยรุ่นที่มีขนาดครอบครัวที่ต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	2	6,891.513	3,445.7856	2.681
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	496	637,389.922	1,285.0603	
รวม	498	644,281.525		

$F_{.05}\ (2, 496) = 2.9957$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 7 แสดงว่า เด็กวัยรุ่นที่มีขนาดครอบครัวที่แตกต่างกันมีสัมพันธภาพที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

3.5 เปรียบเทียบสัมพันธภาพในครอบครัวของวัยรุ่นที่มีระดับชั้นเรียนที่แตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ว่า "วัยรุ่นที่มีระดับชั้นเรียนต่างกันมีสัมพันธภาพในครอบครัวต่างกัน ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 8

ตาราง 8 เปรียบเทียบสัมพันธภาพในครอบครัวของวัยรุ่นที่มีระดับชั้นเรียนที่แตกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	5	54,494.3494	10,898.8750	9.110*
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	493	589,791.3859	1,196.3313	
รวม	498	644,285.6875		

$F_{.05}$ (5, 493) = 2.9957

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 8 แสดงว่า เด็กวัยรุ่นที่มีระดับชั้นเรียนต่างกันมีสัมพันธภาพในครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จึงได้ทำการทดสอบต่อไป เพื่อหาว่าในกลุ่มเด็กวัยรุ่นที่ต่างระดับชั้นเรียนทั้งหกกลุ่มนี้ มีคู่ใดบ้างที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวต่างกัน โดยใช้ q - statistic เป็นค่าสถิติในการทดสอบ ดังปรากฏผลตามตาราง 9

ตาราง 9 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ สำหรับสัมพันธภาพในครอบครัวของเด็กวัยรุ่นที่มีระดับชั้นเรียนต่างกัน

ระดับชั้นเรียน	$\bar{X}$	ม.1	ม.2	ม.3	ม.5	ม.4	ม.ศ.5
		352.5957	355.5068	359.7825	367.7998	376.0793	378.8940
ม.1	352.5957	–	2.9111	7.1868	15.2041	23.4836*	26.2983*
ม.2	355.5068		–	4.2757	12.293	20.5725*	23.3872*
ม.3	359.7825			–	8.0173	16.2968*	19.1115*
ม.5	367.7998				–	8.2795	11.0942
ม.4	376.0793					–	2.8147
ม.ศ.5	378.8940						–

	2	3	4	5	6
$q_{.05}(r, 493)$	2.81	3.34	3.65	3.88	4.05
$\sqrt{\frac{MS_W}{n}}\ q\ (r, 493)$	10.98	13.05	14.26	15.16	15.82

ค่าสถิติที่แสดงในตาราง 9 แสดงให้เห็นว่า

1. เด็กวัยรุ่นในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 (ม.4) และชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.ศ.5) มีสัมพันธภาพในครอบครัวแตกต่างจากเด็กวัยรุ่นในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม.1) ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ม.2) และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม.3) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยสรุปได้ว่าเด็กวัยรุ่นในระดับชั้น ม.4 และ ม.ศ.5 มีสัมพันธภาพในครอบครัวดีกว่าเด็กวัยรุ่นในระดับชั้น ม.1, ม.2 และ ม.3

2. เด็กวัยรุ่นในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม.1) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ม.2) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม.3) และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ม.5) มีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่แตกต่างกัน

3. เด็กวัยรุ่นในระดับชั้นมัธยมศึกษาปี 4 (ม.ศ.4) ระดับมัธยมศึกษาปี 5 (ม.5) และชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.ศ.5) มีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่แตกต่างกัน

(ตอนที่ 4) เปรียบเทียบการปรับตัวของวัยรุ่นไทยที่มีความแตกต่างกันในเพศ ฐานะความเป็นอยู่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ขนาดครอบครัว และระดับชั้นเรียน

การวิเคราะห์แบ่งออกดังนี้

4.1 เปรียบเทียบการปรับตัวของวัยรุ่นที่ต่างเพศกัน

4.2 เปรียบเทียบการปรับตัวของวัยรุ่นที่มีฐานะความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน

4.3 เปรียบเทียบการปรับตัวของวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่างกัน

4.4 เปรียบเทียบการปรับตัวของวัยรุ่นที่มีขนาดครอบครัวที่แตกต่างกัน

4.5 เปรียบเทียบการปรับตัวของวัยรุ่นที่มีระดับชั้นเรียนที่แตกต่างกัน

4.1 เปรียบเทียบการปรับตัวของวัยรุ่นที่ต่างเพศกัน เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ว่า "วัยรุ่นหญิงมีการปรับตัวดีกว่าวัยรุ่นชาย" ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 10

ตาราง 10 เปรียบเทียบการปรับตัวของวัยรุ่นที่มีเพศต่างกัน

เพศ	N	$\bar{X}$	S	df	t
ชาย	239	144.8284	19.397	490.77	1.03
หญิง	260	146.5923	18.855		

$t_{.05}$ (490.77) = 1.645

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 10 แสดงว่า เด็กวัยรุ่นที่มีเพศต่างกันมีการปรับตัวไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

4.2 เปรียบเทียบการปรับตัวของวัยรุ่นที่มีฐานะความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ว่า "วัยรุ่นที่มีฐานะความเป็นอยู่ต่างกันมีการปรับตัวต่างกัน" ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 11

ตาราง 11 เปรียบเทียบการปรับตัวของวัยรุ่นที่มีฐานะความเป็นอยู่แตกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	2	4,091.5698	2,045.7549	5.703*
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	496	177,913.6875	358.6968	
รวม	498	182,005.1875		

$F_{.05}$ (2, 496) = 2.9957

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 11 แสดงว่าเด็กที่มีฐานะความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันมีการปรับตัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้ทดสอบต่อไปเพื่อหาว่าในเด็กวัยรุ่นที่มีระดับฐานะความเป็นอยู่ที่ต่างกันทั้งสามระดับ มีคู่ใดบ้างที่มีการปรับตัวแตกต่างกัน โดยใช้ q - statistic เป็นค่าสถิติในการทดสอบ ดังปรากฏผลตามตาราง 12

ตาราง 12 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ ในการปรับตัวของวัยรุ่นที่มีฐานะความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน

ฐานะความเป็นอยู่		ระดับต่ำ	ระดับกลาง	ระดับสูง
		132.4	145.9338	148.4366
ระดับต่ำ	132.4	–	13.5338*	16.0366*
ระดับกลาง	145.9338		–	2.5028
ระดับสูง	148.4366			–

	2	3
$q_{.05}$ (r, 496)	2.81	3.34
$\sqrt{\frac{MS_w}{n}}\ q_{.05}$ (r, 496)	7.93	9.42

ค่าสถิติที่แสดงไว้ในตาราง 12 แสดงให้เห็นว่า

1. วัยรุ่นที่มีฐานะความเป็นอยู่ในระดับกลางและระดับสูง มีการปรับตัวแตกต่างจากวัยรุ่นที่มีฐานะความเป็นอยู่ในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. วัยรุ่นที่มีฐานะความเป็นอยู่ในระดับกลางและระดับสูงมีการปรับตัวไม่แตกต่างกัน

4.3 เปรียบเทียบการปรับตัวของวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่างกัน เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ว่า "วัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีการปรับตัวดีกว่าวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 13

ตาราง 13 เปรียบเทียบการปรับตัวของวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่างกัน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	N	$\bar{X}$	S	df	t
สูง	86	150.2209	20.232	165.67	2.46*
ต่ำ	107	143.5047	16.949		

$t_{.05}$ (165.67) = 1.645

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 13 แสดงว่าวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีการปรับตัวดีกว่าวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

4.4 เปรียบเทียบการปรับตัวของวัยรุ่นที่มีขนาดครอบครัวที่แตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ว่า "วัยรุ่นที่มีขนาดครอบครัวต่างกันมีการปรับตัวต่างกัน" ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 14

ตาราง 14 เปรียบเทียบการปรับตัวของวัยรุ่นที่มีขนาดครอบครัวต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	2	400.2640	200.1320	.547
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	496	181,604.3940	366.1377	
รวม	498	182,004.6250		

$F_{.05}$ (2, 496) = 2.9957

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 14 แสดงว่าวัยรุ่นที่มีขนาดครอบครัวที่ต่างกันมีการปรับตัวไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

4.5 เปรียบเทียบการปรับตัวของวัยรุ่นที่มีระดับชั้นเรียนที่แตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ว่า "วัยรุ่นต่างระดับชั้นเรียนมีการปรับตัวต่างกัน" ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 15

ตาราง 15 เปรียบเทียบการปรับตัวของวัยรุ่นที่มีระดับชั้นเรียนที่แตกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	5	6,374.4014	1,274.8801	3.579*
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	493	175,635.3394	356.2583	
รวม	498	182,009.7500		

$F_{.05}$ (5, 493) = 2.9957

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 15 แสดงว่า เด็กที่มีระดับชั้นเรียนต่างกัน มีการปรับตัวต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้ทดสอบต่อไปเพื่อหาว่าในกลุ่มวัยรุ่นที่มีระดับชั้นเรียนแตกต่างกันหกกลุ่มนี้ มีคู่ใดบ้างที่มีการปรับตัวแตกต่างกัน โดยใช้ q - statistic เป็นค่าสถิติในการทดสอบปรากฏผลตามตาราง 16

ตาราง 16 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ ในการปรับตัวของวัยรุ่นที่มีระดับชั้นเรียนแตกต่างกัน

ระดับชั้นเรียน		ม.2	ม.5	ม.1	ม.3	ม.ศ.5	ม.4
		141.2394	141.26	143.8298	146.2065	147.0673	151.9432
ม.2	141.2394	-	.0206	2.5904	4.9671	6.8279	10.7038*
ม.5	141.26		-	2.5698	4.9465	5.8073	10.5832*
ม.1	143.8298			-	2.3767	3.2375	8.1134
ม.3	146.2065				-	.8608	5.7367
ม.ศ.5	147.0673					-	4.8759
ม.4	151.9432						-

r =	2	3	4	5	6
$q_{.05}(r, 493)$	2.81	3.34	3.65	3.88	4.05
$\sqrt{\frac{MS_w}{n}}\, q_{.05}(r, 493)$	5.99	7.12	7.78	8.27	8.64

ค่าสถิติที่แสดงไว้ในตาราง 16 แสดงว่า

1. วัยรุ่นที่เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (ม.4) มีการปรับตัวแตกต่างจากวัยรุ่นที่เรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ม.2) ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ม.5) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย สรุปได้ว่าเด็กวัยรุ่นในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (ม.4) มีการปรับตัวดีกว่าเด็กที่เรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ม.2) และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ม.5)

2. วัยรุ่นที่เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ม.2) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ม.5) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม.1) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม.3) และมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.ศ.5) มีการปรับตัวไม่แตกต่างกัน

3. วัยรุ่นที่เรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม.1) ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม.3) มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.ศ.5) และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 (ม.4) มีการปรับตัวไม่แตกต่างกัน

จากภาพประกอบ 1 แสดงให้เห็นว่าสัมพันธภาพในครอบครัวและการปรับตัวมีแนวโน้มดีขึ้นเมื่อเด็กอยู่ในชั้นเรียนที่สูงขึ้น ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ตอนที่ 5 แสดงแนวโน้มของสัมพันธภาพในครอบครัวและการปรับตัว เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ว่า "สัมพันธภาพในครอบครัวและการปรับตัวมีแนวโน้มดีขึ้น" ผลที่ได้แสดงไว้ในภาพประกอบ 1

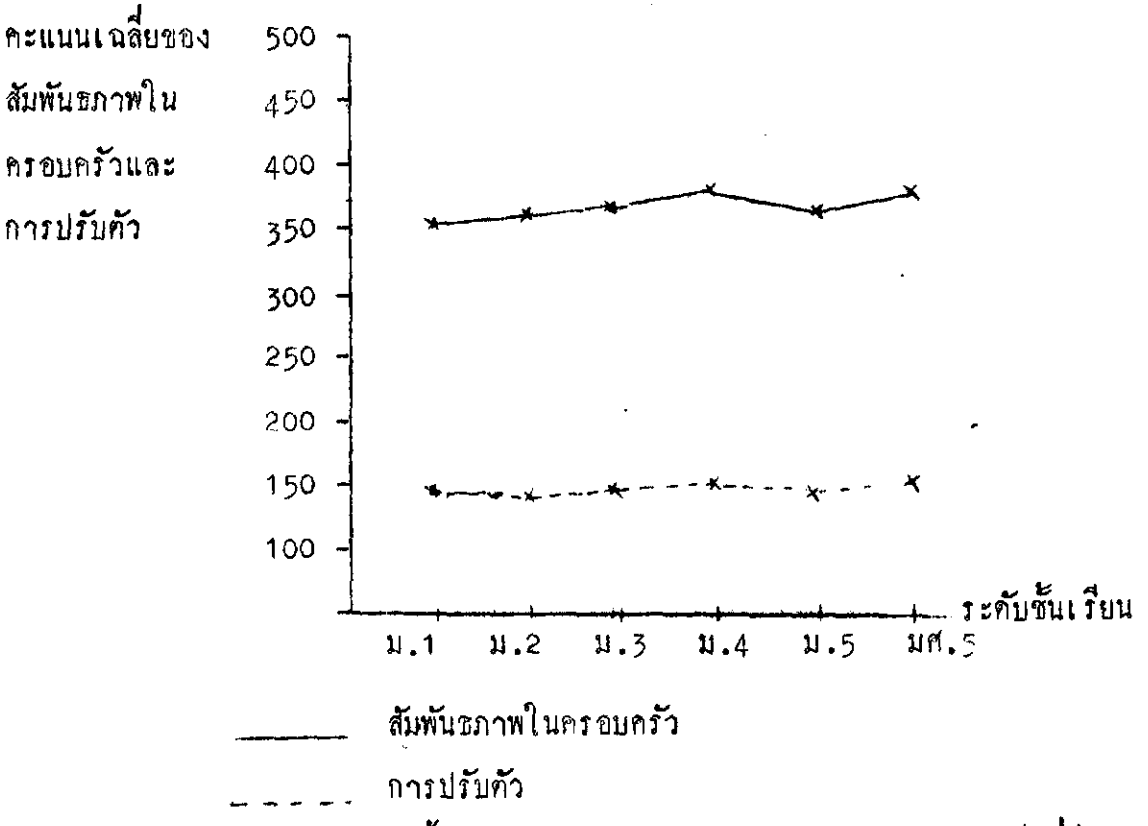

ภาพประกอบ 1 กราฟแสดงแนวโน้มสัมพันธภาพในครอบครัวและการปรับตัวของเด็กที่มีระดับชั้นเรียนต่างกัน

จากภาพประกอบ 1 แสดงให้เห็นว่าสัมพันธภาพในครอบครัวและการปรับตัวมีแนวโน้มดีขึ้นเมื่อเด็กอยู่ในชั้นเรียนที่สูงขึ้น ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

บทที่ 5

บทย่อ สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

บทย่อ

ความมุ่งหมายในการค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัวและการปรับตัวของเด็กวัยรุ่น

2. เพื่อเปรียบเทียบสัมพันธภาพระหว่างแม่กับเด็กวัยรุ่นและสัมพันธภาพระหว่างพ่อกับเด็กวัยรุ่น

3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบตัวแปรทางด้านเพศ ฐานะความเป็นอยู่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ขนาดครอบครัว และระดับชั้นเรียนของวัยรุ่นว่าจะมีผลต่อสัมพันธภาพในครอบครัวและการปรับตัวมากน้อยเพียงใด

4. เพื่อศึกษาแนวโน้มของสัมพันธภาพในครอบครัวและการปรับตัวของวัยรุ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาครั้งนี้ศึกษาเด็กนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนสหศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ปีการศึกษา 2525 ในกรุงเทพมหานคร สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จำนานนักเรียน 499 คน จากโรงเรียนทั้งหมด 18 โรงเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว

2.2 แบบทดสอบการปรับตัว

สารวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสหสัมพันธ์ของสัมพันธภาพในครอบครัวและการปรับตัว โดยใช้ Pearson Product Moment Correlation และทาสอบความมีนัยสำคัญ โดยใช้ T - test

2. เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่ม โดยใช้ t - test

3. เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป โดยใช้ ANOVA (Analysis of Variance) ถ้ามีนัยสำคัญทางสถิติก็ทดสอบเป็นรายคู่ โดยใช้ q - statistic ของ Newman - Kuel

สรุปผลการค้นคว้า

1. ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัวและการปรับตัว มีความสัมพันธ์กันทางบวก โดยมีค่าสหสัมพันธ์เป็น .4534

2. วัยรุ่นได้คะแนนสัมพันธภาพที่มีต่อแม่สูงกว่าคะแนนสัมพันธภาพที่มีต่อพ่ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. วัยรุ่นหญิงมีสัมพันธภาพในครอบครัวสูงกว่าวัยรุ่นชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. วัยรุ่นที่มีฐานะความเป็นอยู่ต่างกันมีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่แตกต่างกัน

5. วัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีสัมพันธภาพในครอบครัวสูงกว่าวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. วัยรุ่นที่มีขนาดครอบครัวต่างกันมีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่แตกต่างกัน

7. วัยรุ่นที่มีระดับชั้นเรียนต่างกันได้คะแนนสัมพันธภาพในครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่พบว่า นักเรียนชั้น ม.4 มี

สัมพันธภาพในครอบครัวสูงกว่านักเรียนชั้น ม.1 นักเรียนชั้น ม.2 และนักเรียนชั้น ม.3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนชั้น ม.ศ.5 มีสัมพันธภาพในครอบครัวสูงกว่านักเรียนชั้น ม.1, ม.2 และ ม.3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

8. วัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิงมีการปรับตัวไม่แตกต่างกัน

9. วัยรุ่นที่มีฐานะความเป็นอยู่ต่างกันมีการปรับตัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่พบว่าวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ในระดับกลาง และระดับสูงมีการปรับตัวสูงกว่าวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

10. วัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีการปรับตัวดีกว่าวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

11. วัยรุ่นที่มีขนาดครอบครัวต่างกันมีการปรับตัวไม่แตกต่างกัน

12. วัยรุ่นที่มีระดับชั้นเรียนต่างกันมีการปรับตัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบว่าวัยรุ่นที่เรียนในระดับชั้น ม.4 มีการปรับตัวสูงกว่าวัยรุ่นที่เรียนชั้น ม.2 ~~และ ม.3~~ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่าง

13. แนวโน้มของสัมพันธภาพในครอบครัวและการปรับตัวจากการแสดงในกราฟ พบว่า วัยรุ่นที่มีระดับชั้นเรียนที่สูงขึ้นมีสัมพันธภาพในครอบครัวและการปรับตัวดีขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะในระดับชั้น ม.4 จะดีขึ้นมาก แต่สัมพันธภาพในครอบครัวและการปรับตัวจะลดต่ำลงเมื่ออยู่ในระดับชั้น ม.5 และจะดีขึ้นเมื่ออยู่ในระดับชั้น ม.ศ.5

<u>อภิปรายผล</u>

1. การศึกษาหาความสัมพันธ์ของสัมพันธภาพในครอบครัวและการปรับตัว ผลปรากฏว่า สัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัว ซึ่งสอดคล้องกับ

สมมุติฐาน นั่นคือ เด็กวัยรุ่นที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวดีก็จะมีการปรับตัวดี แต่ถ้าเด็กวัยรุ่นมีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี ก็จะปรับตัวได้ไม่ดีไปด้วย, ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสภาพบ้านที่อบอุ่นภายในบ้านมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันระหว่างพ่อแม่ลูก เป็นรากฐานที่สำคัญในการดำเนินชีวิตโดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับตัวให้เข้ากับสังคม โดยไม่ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ จากสภาพปัญหายาเสพติดในสังคมไทยปัจจุบัน เด็กที่ติดยาเสพติดส่วนมากมักมาจากสภาพครอบครัวที่แตกแยก พ่อแม่ไม่สามัคคีกลมเกลียวกัน นอกจากนั้นจากคดีที่ศาลเด็กและเยาวชนกลาง เด็กที่ก่อคดีต่าง ๆ ก็มักมีปัญหาเกี่ยวกับสัมพันธภาพในครอบครัวด้วย ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าสัมพันธภาพในครอบครัวจึงมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวดังที่ตั้งสมมุติฐานไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของออร์ (Orr. 1978 : 1907 - B) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัวและการปรับตัวในด้านมโนภาพแห่งตนและความมั่นคงในอารมณ์ ซึ่งพบว่า เด็กวัยรุ่นมีการปรับตัวในด้านมโนภาพแห่งตนและความมั่นคงในอารมณ์ดีเมื่อสัมพันธภาพในครอบครัวดีด้วย นอกจากนั้น แชเฟอร์ และ เบย์เรย์ (Schaefer and Bayley. 1960 : 1 - 6) ก็ได้พบข้อมูลที่ว่า พฤติกรรมของพ่อแม่มีผลต่อการปรับตัวทางด้านสังคมและอารมณ์ของเด็ก

สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการปรับตัวอย่างรุนแรงในประเทศไทย ซึ่งมีผู้ศึกษาหลายคน เช่น จรัญ สุวรรณมุปผา (จรัญ สุวรรณมุปผา 2516 : 12 - 15) และศิริพร หลิมศิริวงศ์ (ศิริพร หลิมศิริวงศ์ 2511 : 51) พบว่า เด็กที่ต้องมาอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง ส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับสัมพันธภาพในครอบครัว กล่าวคือ พ่อแม่มักทะเลาะเบาะแว้งกันเสมอ ๆ ซึ่งเกิดขึ้นเนื่องจากปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ปัญหาเกี่ยวกับครอบครัว นอกจากนั้นแล้วพ่อแม่มักมีปัญหาหย่าร้างอีกด้วย

(2.) วัยรุ่นมีความสัมพันธ์ที่ดีกับแม่มากกว่าพ่ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลที่ได้นี้ตรงกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากในสังคมแทบทุกสังคม แม่มักรับผิดชอบในการอบรมเลี้ยงดู โดยเฉพาะในระยะวัยทารกซึ่งกล่าวได้ว่าพ่อเกือบไม่มีหน้าที่ในการดูแลลูก ทั้งนี้เพราะพ่อมักมีหน้าที่ในการหาเลี้ยงครอบครัว ด้วยเหตุนี้จึงมีผลให้ลูกใกล้ชิดสนิทสนมกับแม่มากกว่าพ่อ ถึงแม้ว่าในปัจจุบันทั้งพ่อและแม่จะต้องออกไปทำงานนอกบ้าน

แต่ความรับผิดชอบในบ้านแม่ก็ยังเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบมากกว่าพ่อ ทั้งการดูแลบ้านเรือน การอบรมดูแลเอาใจใส่ลูก ฉะนั้นเมื่อเกิดปัญหาต่าง ๆ ลูกจึงมักปรึกษาหารือผู้เป็นแม่มากกว่าพ่อ สัมพันธภาพระหว่างลูกและแม่จึงดำเนินไปด้วยดี ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ซิกกาโล (Sigalow. 1979 : 464 : B) ซึ่งปรากฏผลว่า แม่มีความสนใจในการอบรมเลี้ยงดูและมีการติดต่อกับลูกมากกว่าพ่อ ฉะนั้นเด็กจึงมีความรู้สึกที่ดีต่อแม่มากกว่าพ่อ และจากการศึกษาของ แกร์ริสัน (Garrison. 1965 : 279) ได้ให้เหตุผลประกอบผลการวิจัยของเขาว่า เมื่อเด็กเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น พ่อมักเริ่มประสบความสำเร็จในการทำงานอาชีพ ฉะนั้นจึงมักทอดทิ้งครอบครัว ซึ่งมีผลให้สัมพันธภาพที่ดีกับลูกเสื่อมโทรมลง

3. วัยรุ่นหญิงมีสัมพันธภาพในครอบครัวดีกว่าวัยรุ่นชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งอาจเนื่องมาจากลูกที่เป็นหญิงมีความอ่อนโยนและเอาอกเอาใจพ่อแม่มากกว่าลูกที่เป็นผู้ชาย และเป็นที่น่าสังเกตว่าในสังคมไทยนั้นเมื่อลูกหญิงแต่งงานก็ยังมักอยู่ร่วมกับพ่อแม่ หรือมิฉะนั้นก็มีบ้านเรือนอยู่ในบริเวณเดียวกับพ่อแม่ นอกจากนั้นพ่อแม่ไทยยังมีความห่วงใยลูกที่เป็นผู้หญิงมากกว่าลูกที่เป็นผู้ชาย ฉะนั้นพ่อแม่จึงดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดกับลูกที่เป็นผู้หญิงมากกว่าลูกที่เป็นผู้ชาย เป็นผลให้พ่อแม่มีความเข้าใจลูกที่เป็นผู้หญิงได้ดี สัมพันธภาพในครอบครัวจึงดีด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาในต่างประเทศ นั่นคือ จากการวิจัยของ สมาร์ท (Smart. 1969 : 502 citing Droppleman.1963) ก็ได้รายงานผลว่า เด็กวัยรุ่นหญิงได้รับความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจ ความเอาใจใส่จากพ่อแม่มากกว่าเด็กวัยรุ่นชาย

4. วัยรุ่นที่มีฐานะความเป็นอยู่ต่างกันมีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ในสังคมไทยเด็กเป็นที่รวมความสนใจของครอบครัว ปกติในครอบครัวไทยทุกคนรักเด็ก ต้องการให้เด็กปลอดภัย เติบโตเลี้ยงตัวเองได้ พ่อแม่เสียสละทุกอย่างเพื่อลูก สละความสุขส่วนตัวเพื่อลูก (สุภาวดี มิตรสมหวัง 2523 : 58) ฉะนั้นไม่ว่าพ่อแม่จะมีฐานะความเป็นอยู่อย่างไรก็ตาม ลูกก็ยังคงเป็นศูนย์กลางของความรักของพ่อแม่ ซึ่งทำให้สัมพันธภาพในครอบครัวของวัยรุ่นที่มีฐานะ

ความเป็นอยู่ต่างกันไม่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของสัมพันธภาพในครอบครัว ปรากฏว่า วัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ตั้งแต่สบายจึงถึงสบายมาก มีค่าเฉลี่ยของสัมพันธภาพในครอบครัวสูงที่สุด ส่วนวัยรุ่นที่มีฐานะความเป็นอยู่ปานกลางหรือพอกินพอใช้มีสัมพันธภาพในครอบครัวรองลงมา และวัยรุ่นที่มีฐานะความเป็นอยู่ตั้งแต่ลำบากจนถึงลำบากมากจากการรับรู้ของวัยรุ่น ได้คะแนนสัมพันธภาพในครอบครัวต่ำที่สุด แต่ (ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับที่ ซาบานสกา (Sabanska. 1965 : 119) ซึ่งพบว่าวัยรุ่นที่มีภูมิหลังทางสังคมที่แตกต่างกัน มีสัมพันธภาพกับพ่อแม่ไม่แตกต่างกัน

5. วัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีสัมพันธภาพในครอบครัวดีกว่าวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะอาจเป็นเพราะในสังคมไทยปัจจุบันมีการแข่งขันในการเรียนมากเพราะสถานศึกษาที่มีชื่อเสียง ในระดับอุดมศึกษามีการจำกัดการรับเข้าศึกษาต่อ ฉะนั้นเด็กที่เรียนดีก็มักมีโอกาสเข้าไปศึกษาต่อในสถานศึกษาที่มีชื่อเสียงได้ นอกจากนั้นยังมีโอกาสเจริญก้าวหน้าในชีวิตการทำงานเป็นที่เชิดหน้าชูตาของวงศ์ตระกูล ครอบครัวใดก็ตามที่มีลูกเรียนเก่ง พ่อแม่ก็มักไว้วางใจและมีความภาคภูมิใจ สัมพันธภาพในครอบครัวก็ดำเนินไปด้วยดี ตรงข้ามกับครอบครัวที่มีลูกเรียนไม่ดี พ่อแม่ก็มักวิตกกังวล และไม่สนใจลูกเท่าที่ควร เป็นผลให้สัมพันธภาพในครอบครัวเสื่อมโทรม ตรงกับนรา สมประสงค์ (นรา สมประสงค์ 2520: 15 อ้างอิงมาจาก Francis. 1963 : 3963) ซึ่งศึกษาเด็กระดับประถมศึกษา พบว่าพ่อแม่ที่ปกครองลูกแบบให้ความรัก ลูกจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับกลางและสูง และมอร์โร และ วิลสัน (Morrow and Wilson. 1961 : 501 - 510) ก็ได้ศึกษาเด็กที่เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีระดับสติปัญญาสูงสองกลุ่ม กลุ่มหนึ่งประสบผลสำเร็จทางการเรียน ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งไม่ประสบผลสำเร็จทางการเรียน จำนวน 96 คน พบว่า เด็กที่ประสบผลสำเร็จทางการเรียนนั้น พ่อแม่ดูแลเอาใจใส่อย่างดี ยอมรับเด็ก ไว้วางใจเด็ก ยอมให้เด็กได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ส่วนเด็กที่ไม่ประสบผลสำเร็จทางการเรียนมีคะแนนด้านต่าง ๆ ค่อนข้างต่ำ ส่วน ประยุทธ วัชระดิษฐ์ (ประยุทธ วัชระดิษฐ์ 2515 : 46) ก็พบว่า เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ พ่อแม่มักคาดหวัง

เอากับเด็กมากกว่าที่จะให้เด็กได้รับความรักอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. วัยรุ่นที่มีขนาดครอบครัวต่างกันมีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในการสุ่มตัวอย่างปรากฏกลุ่มตัวอย่างที่มีลูกเพียง 1 คน หรือกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครอบครัวลูกคนเดียวนั้นมีเพียง 6 ตัวอย่าง เท่านั้น ซึ่งทำให้มีผลต่อการวิเคราะห์ข้อมูล สาเหตุที่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครอบครัวลูกคนเดียวมีน้อยนั้นอาจเนื่องมาจากว่าค่านิยมสังคมไทยสมัยก่อนไม่นิยมการมีลูกคนเดียว เพราะสังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม ซึ่งยังต้องใช้แรงงานของลูก ซึ่งค่านิยมนี้ยังคงอยู่แม้ว่าในกรุงเทพมหานครจะมิใช่สังคมเกษตรกรรมแล้วก็ตาม นอกจากนั้นการรณรงค์ในการวางแผนครอบครัวก็มีคำขวัญว่า "ครอบครัวเป็นสุข มีลูก 2 คน" ฉะนั้นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครอบครัวลูกคนเดียวจึงมีน้อย อย่างไรก็ตามปรากฏว่าสัมพันธภาพในครอบครัวของครอบครัวลูกคนเดียวก็มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนสัมพันธภาพในครอบครัวของครอบครัวขนาดใหญ่ซึ่งมีสมาชิกในครอบครัวตั้งแต่ 6 คนขึ้นไปมีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด นอกจากนั้นอาจเป็นไปได้ว่าครอบครัวคนไทยนั้นพ่อแม่มีความรักลูกเท่าเทียมกัน ไม่ว่ามีลูกมากน้อยเพียงใดก็ตาม ฉะนั้นจำนวนบุคคลในครอบครัวจึงเป็นตัวแปรที่ไม่มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพในครอบครัว ซึ่งมีผู้วิจัยเกี่ยวกับจำนวนบุคคลในครอบครัวที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนน้อยที่สุด ก็คือ ตัวแปรด้านจำนวนบุคคลในครอบครัว แสดงว่าตัวแปรด้านจำนวนพี่น้องหรือจำนวนคนในครอบครัวไม่ได้ส่งผลต่อพฤติกรรมของเด็ก (สุรเดช ปานาทกุล 2520 : 45)

7. วัยรุ่นที่มีระดับชั้นเรียนต่างกันได้คะแนนสัมพันธภาพในครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อใช้ q - statistic ทดสอบเป็นรายคู่ พบว่า วัยรุ่นที่ศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ม.5) และชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.ศ.5) มีสัมพันธภาพในครอบครัวแตกต่างกับวัยรุ่นที่เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม.1) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ม.2) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม.3) และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ม.5) แต่วัยรุ่นที่เรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (ม.4) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ม.5) และชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.ศ.5) มีสัมพันธภาพในครอบครัว

ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเมื่อเด็กเจริญเติบโตขึ้น เด็กได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ต่าง ๆ กว้างขวางขึ้น ทำให้เข้าใจพ่อแม่ดีขึ้น เป็นผลให้เด็กมีความประพฤติที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหาต่อพ่อแม่ ฉะนั้นสัมพันธภาพในครอบครัวจึงราบรื่นในช่วงวัยรุ่นตอนปลายมากกว่าในช่วงวัยรุ่นตอนต้น ผลการศึกษาที่ได้ตรงกับ แฮริส และ เซง (Harris and Tseng. 1957 : 401 – 411) ที่ศึกษาเด็กในระดับชั้น 3 – 12 ได้ผลว่า วัยรุ่นที่เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีทัศนคติที่ดีต่อพ่อแม่เพิ่มมากขึ้น และเด็กยิ่งอายุมากขึ้นก็แสดงให้เห็นว่ามีทัศนคติที่ดีต่อพ่อแม่และยอมรับพ่อแม่เพิ่มมากขึ้น ตรงกับที่ เฮอร์ลอก (Hurlock. 1967 : 589) และ นวลศิริ เปาโรหิตย์ และคณะ (นวลศิริ เปาโรหิตย์ และคณะ 2520 : 260) ที่กล่าวตรงกันไว้ว่า เมื่อเด็กโตขึ้นพ่อแม่ก็ตระหนักได้ว่าลูกมิใช่เด็กเล็กอีกต่อไป ฉะนั้นพ่อแม่จึงให้สิทธิเสรีภาพ และยอมรับลูกมากขึ้น เป็นผลให้สัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่กับวัยรุ่นดีขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่าวัยรุ่นที่เรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.ศ.5) นั้น สัมพันธภาพในครอบครัวมีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงสุด

๔. วัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิงมีการปรับตัวไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ สำหรับตัวแปรเรื่องเพศกับการปรับตัวนั้น มีผู้วิจัยได้ผลหลายลักษณะ คือ

ลักษณะที่ 1 ได้ผลการศึกษาว่า "เด็กชายมีการปรับตัวดีกว่าเด็กหญิง" ผู้ที่ศึกษาได้แก่ ปราชญาลป์น กัณหเนตร (ปราชญาลป์น กัณหเนตร 2515 : 186 – 187) แต่เป็นการศึกษาเด็กในระดับเดียวกัน คือ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม.ศ.3) และ วันเพ็ญ อายุการ (วันเพ็ญ อายุการ 2512 : 101) ศึกษาบุคลิกภาพแสดงตัวและเก็บตัวของเด็กชายและเด็กหญิง ได้ผลว่า เด็กชายแสดงตัวมากกว่าเด็กหญิงซึ่งผู้ที่แสดงตัวจะปรับตัวได้ดีกว่าผู้ที่เก็บตัว ฉะนั้นเด็กชายจึงปรับตัวได้ดีกว่าเด็กหญิง

ลักษณะที่ 2 ได้ผลการศึกษาว่า "เด็กหญิงปรับตัวได้ดีกว่าเด็กชาย" ผู้ที่ศึกษาได้แก่ ยุพิน นิสยันต์ (ยุพิน นิสยันต์ 2515 : 85) แต่ก็เป็นการศึกษาในระดับเดียวเช่นกันคือ ชั้น ป.กศ. ปีที่ 2 และ แคคคาร์ (Kakkar. 1968 : 706) ศึกษาการปรับตัวกับการยอมรับตนเองระหว่างเด็กหญิงและเด็กชาย พบว่า เด็กหญิงมีการปรับตัวและ

การยอมรับดีกว่าเด็กชาย ซึ่งสอดคล้องกับที่ ศรีเรือน แก้วกังวาล (ศรีเรือน แก้วกังวาล 2518 : 23) ได้กล่าวถึงการศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการปรับตัวของทารกหญิงและทารกชาย ว่า ทารกชายปรับตัวได้ไม่ดีเท่าทารกหญิง ฉะนั้นอัตราการตายของทารกชายจึงมีมากกว่าทารกหญิง

ลักษณะที่ 3 ได้ผลการวิจัยว่า "เด็กหญิงและเด็กชายปรับตัวได้ไม่แตกต่างกัน" ผู้ที่วิจัยได้แก่ อภิสิทธิ์ วงษา (อภิสิทธิ์ วงษา 2517 : 55 – 57) ศึกษา เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะความเป็นผู้นำ ความรู้สึกรับผิดชอบ และการปรับตัว พบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีการปรับตัวไม่แตกต่างกัน

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ผลตรงกับลักษณะที่ 3 คือ วัยรุ่นหญิงและวัยรุ่นชายมีการปรับตัวไม่แตกต่างกัน ซึ่งทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษานักเรียน 6 ระดับชั้นเรียน ซึ่งมีหลายระดับอายุ คล้ายกับ อภิสิทธิ์ วงษา ซึ่งศึกษานักเรียนสองระดับ คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม.ศ.3) ส่วนผลที่ได้ในสองลักษณะแรกนั้นมักเป็นการศึกษาในระดับอายุเดียวกัน หรือศึกษากับเด็กนักเรียนเพียงชั้นใดชั้นหนึ่งเท่านั้น ยกเว้นของ วันเพ็ญ อายุการ ที่ศึกษาสามระดับชั้นเรียน คือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม.ศ.1) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม.ศ.3) และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ม.ศ.5) แต่ก็มิใช่เป็นการศึกษา เรื่องการปรับตัวโดยตรงแต่สามารถอ้างอิงถึงกันได้ ฉะนั้นผู้วิจัยจึงสรุปว่าในปัจจุบันนี้ เพศชายและเพศหญิงอาจมีการปรับตัวไม่แตกต่างกันนัก เพศชายเมื่อมีปัญหาการปรับตัวก็อาจหันเข้าหาสิ่งเสพติดต่าง ๆ เช่น บุหรี่ เหล้า หรืออาจเป็นยาเสพติดก็ได้ ในขณะที่เพศหญิงเมื่อมีปัญหาการปรับตัว อาจแสดงอาการทางประสาท เช่น วิตกกังวล หงุดหงิด โดยหาสาเหตุไม่ได้ หรืออาจเข้ารักษาตัวในโรงพยาบาลประสาท และอีกประการหนึ่งในปัจจุบัน สิทธิสตรีและสิทธิบุรุษก็มีแนวโน้มเท่าเทียมกันยิ่งขึ้น ฉะนั้นปัญหาเกี่ยวกับความแตกต่างของเพศชายและเพศหญิงในการปรับตัวจึงลดน้อยลง

9. วัยรุ่นที่มีฐานะความเป็นอยู่ต่างกันมีการปรับตัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้

q - statistic พบว่า วัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ในระดับกลาง (พอกินพอใช้) และระดับสูง (ตั้งแต่สบาย - สบายมาก) มีการปรับตัวดีกว่าวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ในระดับต่ำ (ตั้งแต่ลำบาก - ลำบากมาก) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากเด็กวัยรุ่นที่ฐานะความเป็นอยู่ทางบ้านไม่ขัดสน เด็กจะไม่เกิดความน้อยเนื้อต่ำใจเพราะพ่อแม่สามารถสนองความต้องการของเด็กได้ตามความสมควรเท่าที่เด็กจำเป็น ตรงกันกันข้ามกับเด็กวัยรุ่นที่ครอบครัวทางบ้านมีความเป็นอยู่ลำบาก เมื่อเด็กวัยรุ่นต้องการสิ่งต่าง ๆ ที่จำเป็น แต่พ่อแม่ก็ไม่สามารถสนองความต้องการได้ ทำให้เด็กเกิดความคับข้องใจซึ่งมีผลต่อการปรับตัวของเด็กได้ สอดคล้องกับที่ ริงเนสส์ (Ringness. 1968 : 270 citing Warner. 1948) พบว่า ชนชั้นกลางจะเป็นคนที่มีความมั่นคงทางอารมณ์ เป็นตัวของตัวเอง ขณะที่พวกที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำมีแนวโน้มขาดความอบอุ่น หุนหันง่าย และมีอาการทางประสาท วิตกกังวล ทำให้ปรับตัวเข้ากับสังคมยากลำบากมากกว่าชนชั้นกลางและชนชั้นสูง และ [illegible] (พวงสร้อย วรกุล 2522 : 26 อ้างอิงมาจาก Springer. 1938 : 321 - 328) ได้ผลการศึกษาว่าความมั่นคงทางอารมณ์ของเด็กมีความสัมพันธ์อย่างมากกับฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว นอกจากนั้น พวงสร้อย วรกุล (พวงสร้อย วรกุล 2522 : 84) ก็ได้ผลการวิจัยว่าโดยทั่วไปแล้วเด็กนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ปานกลาง และสูง มีสภาพปัญหาในด้านการปรับตัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

10. วัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีการปรับตัวดีกว่าวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากว่า ในสภาพสังคมไทยนั้นมักนิยมคนที่เรียนเก่ง ซึ่งสังเกตได้ว่าพ่อแม่ที่มีลูกประสบความสำเร็จในการเรียนมักมีความภาคภูมิใจและไว้ใจลูก ในโรงเรียนก็เช่นกันครูก็มักให้ความสนใจและไว้วางใจเด็กนักเรียนที่เรียนเก่ง ทั้งหมดนี้เป็นผลให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง ทำให้เด็กมีปัญหาในการปรับตัวน้อยกว่าเด็กที่ไม่ประสบความสำเร็จในการเรียน ซึ่งทั้งพ่อแม่และครูอาจารย์ก็ไม่ค่อยให้ความสนใจแก่เด็กพวกนี้มากนัก เด็กที่ไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนจึงเกิดปมด้อยและน้อยใจ เมื่อนำตนเองไปเปรียบเทียบกับเด็กที่ประสบ

ความสำเร็จในการเรียน ตรงกับการศึกษาของ ริงเนสส์ (Ringness. 1968 : 140 citing Taylor. 1961 : 76, Gill. 1962 : 144 - 149, Assum and Levy. 1949 : 307 - 310) ซึ่งสรุปได้ว่า เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีการปรับตัวทางด้านอารมณ์ให้เข้ากับสิ่งต่าง ๆ ได้ดีกว่าคนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่าคนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงได้รับรางวัลทางสังคม ทำให้มีทัศนคติที่ดีต่อตนเองและคนอื่น ๆ ในโรงเรียน นอกจากนี้เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงยังมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความกังวลใจได้อีกด้วย ส่วน คมเพชร ฉัตรศุภกุล และ ยุพิน นิสยันต์ (คมเพชร ฉัตรศุภกุล 2515 : 84, ยุพิน นิสยันต์ 2515 : 85) ก็พบว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมีปัญหาทางด้านการปรับตัวมากกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

11. วัยรุ่นที่มีขนาดครอบครัวต่างกันมีการปรับตัวไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผลการวิจัยในข้อ 6 ซึ่งได้ผลว่าวัยรุ่นที่มีขนาดครอบครัวต่างกันมีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงอาจมีผลให้วัยรุ่นที่มีขนาดครอบครัวต่างกันมีการปรับตัวไม่แตกต่างกันเพราะจากผลการวิจัยในข้อที่ 1 ที่ได้ผลว่าสัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัว ซึ่งหมายความได้ว่า ในครอบครัวไทยพ่อแม่ให้ความรักแก่ลูกไม่แตกต่างกันไม่ว่าจะอยู่ในครอบครัวขนาดใดก็ตาม อย่างไรก็ดีผลการศึกษานี้ก็สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิวาห์วัน บุลสถาน (วิวาห์วัน บุลสถาน 2523 : อ้างอิงมาจาก Sheldon and Elonor Gluelk) ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาของเด็ก พบว่าปัญหาของเด็กขึ้นอยู่กับสถานการณ์ต่าง ๆ ภายในบ้านมากกว่าจำนวนสมาชิกในบ้าน และยังสอดคล้องกับ อรุณศรี อนันตรศิริชัย (อรุณศรี อนันตรศิริชัย 2513 : 49) ที่ได้ผลการวิจัยว่า เด็กที่มีปัญหาและไม่มีปัญหามีจำนวนสมาชิกในบ้านไม่แตกต่างกันนอกจากนั้นจำนวนพี่น้องก็ไม่แตกต่างกันด้วย

12. วัยรุ่นที่มีระดับชั้นเรียนต่างกันมีการปรับตัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่โดยใช้

q - statistic พบว่า วัยรุ่นที่เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (ม.4) มีการปรับตัวดีกว่าวัยรุ่นที่เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ม.2) และชั้นมัธยมศึกษาปี 5 (ม.5) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่าง จะเห็นได้ว่าในช่วงที่เด็กยังอยู่ในระยะวัยรุ่นตอนต้น (ม.1 - ม.3) นั้น วัยรุ่นมีการปรับตัวไม่แตกต่างกันและในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย (ม.4 - ม.ศ.5) วัยรุ่นมีการปรับตัวไม่แตกต่างกัน ยกเว้นวัยรุ่นในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (ม.4) และวัยรุ่นในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.ศ.5) อย่างไรก็ตามค่าเฉลี่ยของการปรับตัวก็มีลักษณะที่เพิ่มมากขึ้นตามอายุ ผลที่ได้เช่นนี้ผู้วิจัยมีความคิดเห็นในลักษณะเดียวกับที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสัมพันธภาพในครอบครัวที่ดีขึ้นในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย นั่นคือ เมื่อเด็กวัยรุ่นเจริญเติบโตขึ้น การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายเริ่มคงที่ซึ่งเป็นผลให้วัยรุ่นมีอารมณ์ที่มั่นคงขึ้น ในขณะเดียวกันวัยรุ่นก็ได้รับความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ โดยมิได้ยึดถือตัวเองเป็นศูนย์กลางเหมือนเช่นก่อน ความคับข้องใจต่าง ๆ ที่มีในช่วงวัยรุ่นตอนต้นก็เริ่มลดน้อยลง เป็นผลให้การปรับตัวเริ่มดีขึ้นเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นตอนปลาย ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับที่ เฮอร์ลอค (Hurlock. 1967 : 20) กล่าวไว้ว่า ปัญหาการปรับตัวนั้นเกิดขึ้นอย่างมากมายเมื่อเด็กเข้าสู่วัยรุ่น แต่เมื่อเด็กโตขึ้นเข้าสู่ระยะวัยรุ่นตอนปลาย เด็กมักปรับตัวดีขึ้นเท่า ๆ กับที่สัมพันธภาพในครอบครัวและกับคนอื่นดีขึ้นด้วย และ นาลศิริ เปาโรหิตย์ และคณะ (นาลศิริ เปาโรหิตย์ และคณะ 2520 : 260) ซึ่งสรุปว่า เมื่อพ่อแม่ปรับตัวให้เข้ากับสภาพการเปลี่ยนแปลงของลูกได้เมื่อใด ความตึงเครียดที่มีอยู่ระหว่างพ่อแม่ลูกในช่วงวัยรุ่นตอนต้นก็จะค่อย ๆ ผ่อนคลายลง ส่วน วิมล โรจน์วีระ (วิมล โรจน์วีระ 2513 : 155) ซึ่งได้ศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ทางสังคมมิติและการปรับตัวระหว่างเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 181 คน โดยใช้แบบทดสอบสังคมมิติและแบบทดสอบการปรับตัวแบบ Semantic Differential Scales พบว่า เด็กนักเรียนทั้งสามระดับมีการปรับตัวที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

13. แนวโน้มของสัมพันธภาพในครอบครัวซึ่งดูจากค่าเฉลี่ย ปรากฏว่าเด็กวัยรุ่นที่มีระดับชั้นเรียนสูงขึ้น มีสัมพันธภาพในครอบครัวดีขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งหมายความว่าเด็กวัยรุ่นที่โตขึ้น จะเริ่มมีความมั่นคงทางอารมณ์ มีความเป็นตัวของตัวเองเพิ่มมากขึ้นทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายที่เกิดขึ้นในช่วงวัยรุ่นตอนต้นเริ่มคงที่ ในขณะเดียวกันพ่อแม่ก็ยอมรับลูกของตนว่าโตขึ้น และมีความสามารถในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง จะนั้นจึงให้เสรีภาพแก่เด็กเพิ่มมากขึ้น (นวลศิริ เปาโรหิตย์ และคณะ 2520 : 260) เมื่อพ่อแม่และเด็กเข้าใจความต้องการซึ่งกันและกัน จึงมีผลทำให้สัมพันธภาพในครอบครัวดีขึ้นตามลำดับ องค์ประกอบหนึ่งที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษานี้เป็นกลุ่มตัวอย่างในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นเมืองที่มีความเจริญในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะทางด้านการศึกษา จะนั้นพ่อแม่ของกลุ่มตัวอย่างนี้จึงมีโอกาสได้รับการศึกษามากพอสมควร ทั้งวัฒนธรรมตะวันตกเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูในลักษณะที่เป็นประชาธิปไตย ให้การยอมรับแก่ลูก ได้แพร่หลายเข้ามาในกรุงเทพมหานคร ดังนั้นทัศนคติเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูในลักษณะที่เป็นเผด็จการหรือในลักษณะเข้มงวดกวดขัน ซึ่งเป็นวิธีที่เด็กไม่ได้รับอิสระเท่าที่ควรและต้องอยู่ในระเบียบวินัยที่พ่อแม่กำหนดจึงค่อย ๆ ลดน้อยลงไป สัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่และลูกจึงค่อย ๆ ดีขึ้น เมื่อพ่อแม่เข้าใจจิตวิทยาเกี่ยวกับเด็กวัยรุ่นดีขึ้น

สำหรับแนวโน้มของการปรับตัวก็มีลักษณะสอดคล้องกับแนวโน้มของสัมพันธภาพในครอบครัว นั่นคือ ในระยะวัยรุ่นตอนต้น (เด็กที่เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มัธยมศึกษาปีที่ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) มีการปรับตัวที่ไล่เลี่ยกัน แม้ว่าคะแนนเฉลี่ยของการปรับตัวจะไม่เป็นไปตามลำดับก็ตาม เมื่อเด็กอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (ม.4) การปรับตัวจะดีขึ้นมาก แต่ก็จะตกลงเมื่อเข้าสู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ม.5) แล้วเมื่อเด็กอยู่ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.ศ.5) เด็กวัยรุ่นก็จะเริ่มปรับตัวได้ดีขึ้น เช่นเดียวกับสัมพันธภาพในครอบครัว ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเมื่อเริ่มเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (ม.4) เด็กเริ่มเลือกรายการเรียน ทำให้เด็กมีความกระตือรือร้นในการเรียนเพิ่มมากขึ้น การปรับตัวก็ดีขึ้นด้วย แต่เมื่อเด็กเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ม.5) เด็กอาจเริ่ม

ประสบปัญหาในการเรียน เช่น ปัญหาการเลือกสายการเรียนที่ไม่ตรงกับความสนใจของเด็ก ปัญหาที่เด็กไม่สามารถเรียนในสายการเรียนที่เลือกได้ ทั้งนี้เพราะเด็กมักเลือกเรียนตามเพื่อน ปัญหาในการเรียนของเด็กวัยรุ่นอาจส่งผลถึงสัมพันธภาพในครอบครัวและการปรับตัวเสื่อมโทรมลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการปรับตัวเนื่องจากมีความวิตกกังวลในการเรียน สาเหตุอีกประการหนึ่งอาจเนื่องจาก มีเด็กวัยรุ่นอีกจำนวนหนึ่งที่ต้องสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ฉะนั้นเด็กอาจมีปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนใหม่ โดยเด็กเปรียบเทียบเพื่อนโรงเรียนเก่าซึ่งเด็กเคยสนิทสนมคุ้นเคยมานานกับเพื่อนใหม่ที่เด็กยังไม่คุ้นเคยนัก ทำให้มีความเห็นว่าเพื่อนใหม่ไม่ดีเท่าเพื่อนเก่าหลังจากที่เด็กวัยรุ่นทำความคุ้นเคยกับเพื่อนใหม่แล้วหนึ่งปี ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และได้ทราบถึงนิสัยของเพื่อนบางในขณะเดียวกันนั้นเด็กก็เจริญเติบโตขึ้น ความต้องการและความคาดหวังในตัวเพื่อนมีมากขึ้น ฉะนั้นเมื่อขึ้นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ม.5) เด็กจึงมีปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัว และเกี่ยวโยงถึงสัมพันธภาพในครอบครัวด้วยซึ่งทำให้สัมพันธภาพในครอบครัวและการปรับตัวไม่ดีเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะ

สำหรับพ่อแม่

การอบรมเลี้ยงดูเด็กในระยะวัยรุ่นนั้น พ่อแม่ควรตระหนักว่า เด็กในระยะวัยรุ่นนั้นไม่เหมือนกับเด็กที่ยังไม่เข้าสู่วัยรุ่น ซึ่งร่างกายยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเช่นเดียวกับวัยรุ่น การอบรมเลี้ยงดูเด็กในระยะแรกนั้นพ่อแม่อาจมีสัมพันธภาพกับลูกในเชิงเผด็จการได้บ้าง แต่เมื่อเด็กเจริญเติบโตเข้าสู่วัยรุ่น เด็กเริ่มมีลักษณะของความเป็นผู้ใหญ่ซึ่งต้องการยอมรับ ความไว้วางใจ ความรักความอบอุ่น ความมีอิสระเสรีภาพในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ฉะนั้นพ่อแม่จึงควรสร้างเสริมสัมพันธภาพในครอบครัวในเชิงประชาธิปไตยแทนในลักษณะเชิงเผด็จการ ซึ่งจะมีผลในการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่ และส่งผลถึงความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสังคมสิ่งแวดล้อม และไม่ก่อให้เกิดปัญหากับสังคม

สำหรับการวิจัย

1. ควรศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัวกับกลุ่มตัวอย่างที่กว้างขวางมากกว่านี้ เช่น ศึกษากับกลุ่มตัวอย่างในภาคต่าง ๆ มาเปรียบเทียบกัน หรือศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัวกับพ่อแม่ที่มีอาชีพต่าง ๆ กัน เช่น ทหาร ตำรวจ พ่อค้า ครู นักปกครอง แพทย์ พยาบาล ทั้งนี้เพราะบุคคลที่อาชีพแตกต่างกันนิยมมีบุคลิกภาพที่แตกต่างกันซึ่งจะส่งผลถึงสัมพันธภาพในครอบครัวซึ่งอาจแตกต่างกันไป

2. ควรศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัวกับตัวแปรอื่น ๆ เช่น ความรู้สึกรับผิดชอบ ความเสียสละ ความมั่นใจในตนเอง ฯลฯ เพื่อจะได้ทราบว่า สัมพันธภาพในครอบครัวมีความเกี่ยวข้องกับลักษณะตัวแปรอื่น ๆ อย่างไร

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

คมเพชร ฉัตรศุภกุล การศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบทางด้านเศรษฐกิจ การปรับตัว และกิจกรรมในวิทยาลัยของนักศึกษา ป.กศ. ปีที่ 2 ปีการศึกษา 2514 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำของวิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2515, 123 หน้า อัดสำเนา

"ความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่มีผลต่อครอบครัวไทย" คหเศรษฐศาสตร์ 4 : 1 – 20

คหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย, สมาคม พัฒนาการเด็ก โรงพิมพ์วิบูลย์กิจ 2525, 367 หน้า

จรรจา สุวรรณทัต "ครอบครัวสัมพันธ์" ดุรุปริทัศน์ 6 : 52 – 57 มิถุนายน 2523

ชูศรี วงศ์รัตนะ เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล 2525, 252 หน้า

นรา สมประสงค์ ความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งของวัยรุ่นกับพ่อแม่และการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2520, 101 หน้า อัดสำเนา

นวลศิริ เปาโรหิตย์ และคณะ จิตวิทยาพัฒนาการ พิมพ์ครั้งที่ 3 โรงพิมพ์รามคำแหง 2520, 340 หน้า

นิภา นิธยายน การปรับตัวและบุคลิกภาพ : จิตวิทยาเพื่อการศึกษาและชีวิต สารศึกษาการพิมพ์ 2520, 276 หน้า

ประคอง ประสิทธิผล ความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในด้านการเรียนการสอนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการปรับตัว ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2519, 56 หน้า อัดสำเนา

ประมวล คิดคินสัน จิตวัฒนา : จิตวิทยาเบื้องต้น ไทยวัฒนาพานิช 2524, 294 หน้า

ประยุทธ์ วัชรศิษย์ ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและระดับความมุ่งหวังในการเรียนของนักเรียนชั้น ม.ศ.3 โรงเรียนมัธยมสาธิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2514, 64 หน้า อัดสำเนา

ปราชญาลป์ กัณหเนตร ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมตอบสนองระหว่างบุคคล ความเกรงใจและการปรับตัว ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2515, 233 หน้า อัดสำเนา

ฝน แสงสิงแก้ว "ความผูกพันรักใคร่ในครอบครัว" การศึกษาเอกชน 4 : 21 – 26 มกราคม 2525

พวงสร้อย วรกุล การศึกษาเปรียบเทียบสภาพปัญหาในด้านการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานครและจังหวัดสงขลา ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2522, 119 หน้า

บรรยง สุทธารัตน์ "โรคจิตคุกคาม" วารสารแนะแนว 7 : 7 มกราคม 2516

ยุพิน นิสยันต์ การศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบทางด้านเศรษฐกิจ การปรับตัวและกิจกรรมในวิทยาลัยของนักศึกษา ป.กศ.ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2514 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำของวิทยาลัยครูในจังหวัดพระนคร ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2515, 94 หน้า อัดสำเนา

รัตนา ยัญทิพย์ ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูพฤติกรรมตอบสนองระหว่างบุคคลและการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2522, 76 หน้า อัดสำเนา

ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และ วิลาศลักษณ์ ชัววัลลี ครอบครัวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางจิตใจของไทย สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2524, 155 หน้า

ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ สถิติวิทยาทางการศึกษา วัฒนาพานิช 2522, 286 หน้า

วันเพ็ญ อายุการ การศึกษาลักษณะและความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมที่แสดงออกถึงบุคลิกภาพเก็บตัวหรือแสดงตัวกับการยอมรับตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนวัยรุ่นในโรงเรียนรัฐบาลในจังหวัดชลบุรี ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2512, 163 หน้า อัดสำเนา

วิมล โรจน์วีระ การศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ทางสังคมและการปรับตัวระหว่างเด็กชั้นประถมปีที่ 4 ปีที่ 7 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2513, 155 หน้า อัดสำเนา

วิวาห์วัน มูลสถาน ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและความมีวินัยมนตนเอง ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2523, 107 หน้า อัดสำเนา

ศรีเรือน แก้วกังวาล จิตวิทยาพัฒนาการ แพร่พิทยา 2518, 134 หน้า

ศิริพร หลิมสิริวงศ์ ปัญหาทางครอบครัวที่ทำให้เด็กต้องมาอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2511, 250 หน้า อัดสำเนา

สมคิด บุญเรือง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนชั้น ม.ศ.3 ในจังหวัดชลบุรี ปีการศึกษา 2516, 64 หน้า อัดสำเนา

สมทรง สุวรรณเลิศ "ปัญหาทางการเรียนในเด็ก" วารสารจิตวิทยาคลินิก 3 : 1 – 4 ธันวาคม 2514

สังวาลย์ สมสนิท ความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งกับพ่อแม่และการปรับตัวของวัยรุ่น ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2515, 123 หน้า อัดสำเนา

สุรเดช ปานทกุล ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในครอบครัวกับเสรีภาพของนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2520, 90 หน้า อัดสำเนา

สุภาวดี มิตรสมหวัง ผู้รวบรวม สังคมไทย ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2523, 243 หน้า

โสภา ชูพิชัยกุล และคนอื่น ๆ จิตวิทยาอปกติ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ม.ป.ท. 180 หน้า

อรัญ สุวรรณบุปผา การศึกษาภาวะครอบครัวของผู้ต้องขัง คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2516, 75 หน้า อัดสำเนา

อรุณศรี อนันตารศิริชัย ภูมิหลังทางครอบครัวของเด็กที่มีปัญหาและเด็กไม่มีปัญหาในชั้นประถมศึกษาตอนปลาย วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2513, 68 หน้า อัดสำเนา

อังคณา สายยศ เอกสารประกอบการสอนวิชาสถิติ 511 วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2523, 193 หน้า

อานนท์ อาภาภิรม ลักษณะสังคมและปัญหาสังคมของไทย ไทยวัฒนาพานิช 2517, 150 หน้า

อุบลรัตน์ โพธิโกสุม การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและความซื่อสัตย์ของเด็กไทย ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2523, 67 หน้า อัดสำเนา

Assum, ... and Levy, S. J. "A Comparative Study of the Academic Ability and Achievement of the two Groups of College Students," Journal of Educational Psychology. 38; 307 - 310, March, 1947.

Baldwin, Alfred L. "Socialization and Parent Child Relationship," Child Development. 19 : 127 - 136, September, 1948.

Ferguson, George A. Statistical Analysis in Psychology and Education. New York, Mc Graw - Hill, 1966. 466p.

Garrison, Karl C. Psychology of Adolescence. 6th.ed., New Jersey Prentice - Hall Inc., 1965. 487 p.

Gill, L.J. "Some Non - Intellectual Correlated of Academic Achievement among Mexican Secondary School Student," Journal of Educational Psychology. 53 : 144 - 149, March, 1962.

Harris, D.B. and Tseng S.C. "Children's Attitude towards Peers and Parents as Revealed by Sentence Completion," Child Development. 28 : 401 - 411, September, 1957.

Hurlock, Elizabeth B. Adolescent Development. 3th.ed., New York, McGraw - Hill, 1967. 719 p.

_____. Development Psychology. New York, McGraw - Hill, 1964. 775 p.

Kakkar, S.B. "Adjustment and Self - Acceptance," The Psychological Abstract. 42 : 706, May, 1968.

Kaplan, Louis. Mental Health and Human Relation in Education. New York, Harper and Brothers, 1959. 515 p.

Kohn, Melvin L. "Social Class and Parent - Child Relationship : An Interpretation," Child Development Abstracts and Bibliography. 38 : 19, October - December, 1968.

Lazarus, Richard S. Pattern of Adjustment and Human Effectiveness. New York, McGraw - Hill, 1969. 680 p.

Lindquist, E.F. Design and Experiments in Psychology and Education. Boston, Houghton Mifflin, 1963. 393 p.

Magnusson, David. Test Theory. London, Addision - Wesley Publishing Company, 1966. 270 p.

McNemar, Quinn. Psychological Statistics. 4th.ed., New York, John Wiley and Sons, 1969. 529 p.

Morrow, William R. and Wilson, Robert C. "Family Relations of Bright High - Achieving and Under - Achieving High School Boy," Child Development. 32 : 501 - 510, September, 1961.

Orr, Kelly Kent. "The Relationship of Perceived Family Interpesonal Compatibility to Adolescent Adjustment," Dissertation Abstracts International. 40 : 1907 - B, August, 1979.

Ringness, Thomas A. Mental Health in the School. New York, Random House, 1968. 491 p.

Rogers, Dorothy. Issues in Adolescent Psychology. New York, Meredith Corporation, 1972. 557 p.

Schaeter and Baylay. "Consistency of Maternal Behavior from Intancy to Preadolescence," Journal of Abnormal Social Psychology. 61 : 1 - 6, January,1960.

Siegelman, Marvin. "Evaluation of Bronfenbrennor Questionnaire for Children Concerning Parental Behavior," Child Development. 36 : 163 - 174, March,1965.

Sigalow, Susan S. "The Relationship Between Maternal and Parental Nurturance and Children's Feeling about their Parents," Dissertation Abstracts International. 40 : 460 - B, July,1979.

Smart and Smart. An Introduction to Family Relationships. Philadelphia, W.B. Saunders Company, 1953. 317 p.

_____. Children Development and Relationship. 6 th.ed., New York, McMillan Company, 1969. 582 p.

Sabanska, J. "Relationship between Adolescent and Their Parents," Child Development Abstracts and Biliography. 40 : 119, Jun - August,1966.

Symonds, Percival M. The Psychology of Parent - Child Relationship. New York, D. Appleton - Century, 1939. 228 p.

Winer, B.J. Statistical Principle in Experimental Design, New York, Mcgraw - Hill, 1962. 672 p.

ภาคผนวก

ตาราง 17 แสดงค่าสถิติพื้นฐานของสัมพันธภาพในครอบครัว เมื่อจำแนกตามฐานะความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน

ฐานะความเป็นอยู่	N	$\bar{X}$	S
ระดับสูง	71	370.2253	38.4613
ระดับกลาง	408	365.4238	35.4221
ระดับต่ำ	20	349.7998	35.2190
รวม	499	365.4810	35.9684

ตาราง 18 แสดงค่าสถิติพื้นฐานของสัมพันธภาพในครอบครัว เมื่อจำแนกตามขนาดครอบครัว

ขนาดครอบครัว	N	$\bar{X}$	S
ครอบครัวลูกคนเดียว	6	382	44.7705
ครอบครัวขนาดเล็ก	93	372.0537	36.5378
ครอบครัวขนาดใหญ่	400	363.7048	35.5602

ตาราง 19 แสดงค่าสถิติพื้นฐานของสัมพันธภาพในครอบครัว เมื่อจำแนกตามระดับชั้นเรียนที่แตกต่างกัน

ระดับชั้นเรียน	N	$\bar{X}$	
ม.1	94	352.5957	32.8902
ม.2	71	355.5068	29.7267
ม.3	92	359.7825	40.2975
ม.4	๘๘	376.0793	31.0419
ม.5	50	367.7998	35.7205
ม.ศ.5	104	378.8940	35.9612
รวม	499	365.4810	35.9687

ตาราง 20 แสดงค่าสถิติพื้นฐานของการปรับตัว เมื่อจำแนกตามฐานะความเป็นอยู่

ฐานะความเป็นอยู่	N	$\bar{X}$	
ระดับสูง	71	148.4366	20.0069
ระดับกลาง	408	145.9338	18.8951
ระดับต่ำ	20	132.4	15.5340
รวม	499	145.7475	19.1173

ตาราง 21 แสดงค่าสถิติพื้นฐานของการปรับตัว เมื่อจำแนกตามขนาดครอบครัว

ขนาดครอบครัว	N	$\bar{X}$	S
ครอบครัวลูกคนเดียว	6	143	19.8192
ครอบครัวขนาดเล็ก	93	147.5376	18.3015
ครอบครัวขนาดใหญ่	400	145.3725	19.3131
รวม	499	145.7575	19.1173

ตาราง 22 แสดงค่าสถิติพื้นฐานของการปรับตัว เมื่อจำแนกตามระดับชั้นเรียน

ระดับชั้นเรียน	N	$\bar{X}$	S
ม.1	94	143.8298	19.3166
ม.2	71	141.2394	21.3330
ม.3	92	146.2065	22.8874
ม.4	88	151.9432	12.6494
ม.5	50	141.2600	20.0314
ม.ศ.5	104	147.0673	16.4365
รวม	499	145.7475	19.1176

ตาราง 23 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อของแบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว

ข้อที่	t		ข้อที่	t	
	พ่อ	แม่		พ่อ	แม่
1	4.8333	4.5347	21	4.3157	5.9170
2	2.6888	3.8636	22	2.9090	3.0629
3	5.4210	5.0512	23	2.7826	2.8065
4	4.8260	3.7342	24	4.7363	2.9498
5	3.9615	4.0918	25	4.9411	3.6304
6	2.3478	3.2329	26	4.3282	4.0179
7	3.6250	2.3384	27	3.1538	2.7219
8	3.3478	4.5466	28	5.2787	6.1147
9	2.2500	3.5719	29	3.8706	4.5518
10	6.2777	5.0423	30	3.0372	3.1282
11	4.7619	5.6963	31	5.1355	3.9275
12	3.9130	4.8135	32	3.6098	2.5664
13	7.2380	5.1397	33	6.9622	5.4585
14	4.1304	5.2703	34	2.7995	4.4790
15	5.7500	5.2806	35	3.5480	3.4849
16	8.1176	6.3481	36	4.2213	4.4849
17	4.1379	5.8205	37	4.0030	4.0897
18	4.5000	2.2482	38	2.4693	4.6642
19	4.8571	4.9141	39	3.5203	5.3247
20	3.4166	3.1337	40	3.0200	2.9141

ตาราง 23 (ต่อ)

ข้อที่	t		ข้อที่	t	
	พอ	แม		พอ	แม
41	6.4925	3.6730	51	4.2641	3.7622
42	3.7657	4.5189	52	4.0329	3.4114
43	3.6398	4.0659	53	3.6102	3.1335
44	5.0053	5.8051	54	3.4009	3.5291
45	2.2540	4.2697	55	2.3917	2.5730
46	2.9689	2.9331	56	3.6849	3.9331
47	6.0012	5.3812	57	4.5604	5.4151
48	3.8315	3.2508	58	2.9536	4.3137
49	3.6573	3.4652	59	4.4790	4.8743
50	2.4551	2.6072	60	6.5248	6.9622

เรียน นักเรียนทุกท่าน

นักเรียนเป็นผู้ที่ได้รับเลือกให้เป็นตัวแทนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อตอบแบบสอบถามฉบับนี้ ดิฉันนิสิตปริญญาโท วิชาเอก จิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จึงขอความร่วมมือจากนักเรียนได้ตอบตามความเป็นจริง ตามความรู้สึกและประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนเอง คำตอบที่ได้ของนักเรียนจะไม่มีข้อใดถูกข้อใดผิด ทั้งนี้เพราะแต่ละคนย่อมมีความรู้สึกนึกคิดและประสบการณ์ที่แตกต่างกัน

โปรดจำไว้ว่า คำตอบของนักเรียนมีความสำคัญมาก จะนั้นกรุณาตอบตามความเป็นจริง และ ตอบให้ครบทุกข้อ

ขอขอบคุณอย่างสูง

กุลวรรณ วิยางกรุจิ

นิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามชุดนี้ ประกอบด้วย
   - ข้อมูลส่วนบุคคล
   - แบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว จำนวน 60 ข้อ
   - แบบสอบถามการปรับตัว จำนวน 40 ข้อ
2. วิธีตอบแบบสอบถาม

2.1 แบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว ให้นักเรียนใส่เครื่องหมาย ลงในช่องคำตอบที่เห็นว่าตรงกับการกระทำที่แท้จริงในครอบครัวของนักเรียนมากที่สุด นักเรียนจะต้องใส่เครื่องหมายในช่องคำตอบสำหรับพ่อเพียง 1 คำตอบ และใส่เครื่องหมายในช่องคำตอบสำหรับ แม่ เพียง 1 คำตอบเช่นกัน ดังตัวอย่าง

ข้อความ		บ่อย ๆ ครั้ง	บาง ครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เลย เลย
(๐) พ่อแม่อนุญาตให้ข้าพเจ้าไปไหนได้ตามลำพัง	พ่อ				
	แม่				
(๐๐) พ่อแม่มักมอบหมายให้ดูแลบ้านและน้อง	พ่อ	•			
	แม่				

2.2 แบบสอบถามการปรับตัว ให้นักเรียนใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบที่ต้องการ เพียงช่องเดียว ตัวอย่าง

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
(o) ข้าพเจ้ารู้สึกลำบากใจในการผูกมิตรหรือพูดคุยเมื่ออยู่ในกลุ่มคนมาก ๆ					
(oo) ข้าพเจ้าสามารถเข้ากับเพศตรงข้ามได้ดี					

ข้อมูลส่วนบุคคล

โรงเรียน ..... เขต ..... ชั้น .....

คะแนนเฉลี่ยในภาคเรียนที่ 1 ..... ท่านมีพี่น้องทั้งหมด ..... คน .....

บิดามารดาของท่าน ..... อยู่ด้วยกัน

..... หย่า

..... ถึงแก่กรรม

ท่านคิดว่าฐานะความเป็นอยู่ของท่านอยู่ในระดับใด ..... สบายมาก

..... สบาย

..... พอมีพอกิน

..... ลำบาก

..... ลำบากมาก

แบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว

ข้อความ		บ่อย ๆ ครั้ง	บางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย
1. พ่อแม่และข้าพเจ้ามักคุยกันเมื่อมีเวลาว่าง	พ่อ				
	แม่				
2. พ่อแม่มักปรึกษากับข้าพเจ้าเกี่ยวกับงานอดิเรกต่าง ๆ เช่น ปลูกต้นไม้ เลี้ยงสัตว์	พ่อ				
	แม่				
3. พ่อแม่มักให้ข้าพเจ้าได้มีส่วนร่วมในการเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ	พ่อ				
	แม่				

ข้อความ		บ่อย ๆ ครั้ง	บางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย
4. พ่อแม่มักให้ข้าพเจ้าร่วมพิจารณาตัดสินใจในการแบ่งกันทำงานบ้าน	พ่อ				
	แม่				
5. พ่อแม่มักให้ข้าพเจ้าร่วมตัดสินใจในการจัดตกแต่งบ้าน	พ่อ				
	แม่				
6. เมื่อถึงวันหยุดพ่อแม่และข้าพเจ้ามักตัดสินใจร่วมกันว่าจะไปเที่ยวที่ใด	พ่อ				
	แม่				
7. พ่อแม่มักให้ข้าพเจ้ามีส่วนร่วมในการพิจารณาตัดสินใจประกอบอาหารประจำวัน	พ่อ				
	แม่				
8. พ่อแม่มักตัดสินใจร่วมกับข้าพเจ้าในการซื้อสิ่งสำคัญ	พ่อ				
	แม่				
9. พ่อแม่ไม่เห็นด้วยกับงานอดิเรกที่ข้าพเจ้ากระทำอยู่	พ่อ				
	แม่				
10. เมื่อข้าพเจ้าเล่นกีฬาพ่อแม่มักตัดค้าน	พ่อ				
	แม่				
11. พ่อแม่มักสนับสนุนความสามารถพิเศษของข้าพเจ้า	พ่อ				
	แม่				

ข้อความ		บ่อย ๆ ครั้ง	บาง ครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคย เลย
12. พ่อแม่มักไม่เห็นด้วยที่ข้าพเจ้ามีกิจกรรมพิเศษที่โรงเรียน	พ่อ				
	แม่				
13. พ่อแม่มักปฏิเสธเมื่อข้าพเจ้าต้องการวางแผนการเรื่องอาชีพสำหรับตนเอง	พ่อ				
	แม่				
14. เมื่อข้าพเจ้ามีปัญหาหนักใจพ่อแม่มักช่วยคลี่คลายให้	พ่อ				
	แม่				
15. พ่อแม่ดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดเมื่อข้าพเจ้าไม่สบาย	พ่อ				
	แม่				
16. พ่อแม่มักให้ความเป็นกันเองกับข้าพเจ้า	พ่อ				
	แม่				
17. เมื่อข้าพเจ้าต้องการสิ่งใดพ่อแม่ก็พยายามจัดหาซื้อให้ตามที่เห็นสมควร	พ่อ				
	แม่				
18. พ่อแม่มีเวลาพอที่จะให้ความเอาใจใส่ข้าพเจ้า	พ่อ				
	แม่				

ข้อความ		บ่อย ๆ ครั้ง	บาง ครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคย เลย
19. พ่อแม่แสดงให้เห็นว่ารักข้าพเจ้าโดยคำพูดและการกระทำ	พ่อ				
	แม่				
20. พ่อแม่อนุญาตให้ข้าพเจ้าไปเที่ยวกับเพื่อน ๆ ได้	พ่อ				
	แม่				
21. พ่อแม่มักให้ข้าพเจ้าเก็บรักษาเงินไว้จำนวนมากพอสมควร	พ่อ				
	แม่				
22. เมื่อมีทัศนศึกษาต่างจังหวัดพ่อแม่ก็อนุญาตให้ไปได้	พ่อ				
	แม่				
23. เมื่อข้าพเจ้าต้องการใช้เงินพ่อแม่มักให้ไปหยิบเอง	พ่อ				
	แม่				
24. ข้าพเจ้าปฏิบัติตนในเรื่องสุขอนามัยให้สมบูรณ์ตามที่พ่อแม่ต้องการ	พ่อ				
	แม่				
25. ข้าพเจ้าประพฤติตนตามกฎระเบียบของพ่อแม่	พ่อ				
	แม่				

ข้อความ		บ่อย ๆ ครั้ง	บาง ครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคย เลย
26. ข้าพเจ้าตั้งใจเล่าเรียนให้สำเร็จตามความตั้งใจของพ่อแม่	พ่อ				
	แม่				
27. ข้าพเจ้างดซื้อของบางสิ่งบางอย่างเพื่อลดค่าใช้จ่ายของพ่อแม่	พ่อ				
	แม่				
28. พ่อแม่ไม่ให้ข้าพเจ้าไปร่วมเล่นกีฬากับเพื่อน ๆ	พ่อ				
	แม่				
29. พ่อแม่ไม่อนุญาตให้ข้าพเจ้าไปร่วมทำกิจกรรมพิเศษกับเพื่อนที่โรงเรียน	พ่อ				
	แม่				
30. พ่อแม่ไม่สนับสนุนให้ข้าพเจ้าทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนต่างเพศ	พ่อ				
	แม่				
31. เมื่อเพื่อนจัดกวดวิชาที่บ้าน พ่อแม่ก็ไม่อนุญาตให้ข้าพเจ้าไปร่วมเรียนด้วย	พ่อ				
	แม่				
32. พ่อแม่มักเข้าไปก้าวก่าย เมื่อข้าพเจ้ามีกิจกรรมนอกหลักสูตรกับเพื่อน ๆ	พ่อ				
	แม่				

ข้อความ		บ่อย ๆ ครั้ง	บางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย
33. ข้าพเจ้ามักเชื่อฟังพ่อแม่	พ่อ				
	แม่				
34. ข้าพเจ้ามักขออนุญาตพ่อแม่เมื่อต้องการออกนอกบ้าน	พ่อ				
	แม่				
35. ข้าพเจ้าทำความเคารพพ่อแม่ทั้งไปและกลับจากโรงเรียน	พ่อ				
	แม่				
36. ข้าพเจ้าไม่รบกวนพ่อแม่เมื่อท่านไม่สบายใจ	พ่อ				
	แม่				
37. ข้าพเจ้าไม่ทำให้พ่อแม่เสียใจในความประพฤติของตัวเอง	พ่อ				
	แม่				
38. เมื่อมีปัญหาข้าพเจ้ามักปรึกษาหารือพ่อแม่	พ่อ				
	แม่				
39. ข้าพเจ้ากระทำสิ่งที่พ่อแม่พึงพอใจ	พ่อ				
	แม่				
40. พ่อแม่ยืนยันให้ข้าพเจ้าเรียนในวิชาที่พ่อแม่กำหนด	พ่อ				
	แม่				

ข้อความ		บ่อย ๆ ครั้ง	บาง ครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคย เลย
41. พ่อแม่บังคับให้ข้าพเจ้าตัดผมทรงที่ท่านต้องการ	พ่อ				
	แม่				
42. พ่อแม่มักกำหนดเครื่องแต่งกายของข้าพเจ้า	พ่อ				
	แม่				
43. ถ้าข้าพเจ้าไม่เชื่อฟังมักถูกพ่อแม่ลงโทษอย่างรุนแรง	พ่อ				
	แม่				
44. เมื่อข้าพเจ้าฝ่าฝืนกฎระเบียบของครอบครัวแม้เพียงเล็กน้อยก็จะถูกพ่อแม่ลงโทษ	พ่อ				
	แม่				
45. เมื่อถึงเวลานอนพ่อแม่มักบังคับให้นอนทันที	พ่อ				
	แม่				
46. ถ้าข้าพเจ้าไม่แปรงฟันก่อนนอน พ่อแม่จะปลุกให้ลุกขึ้นแปรงฟัน	พ่อ				
	แม่				
47. เมื่อพ่อแม่คิดว่าข้าพเจ้าทำความผิดท่านมักไม่ใส่ใส่ส่วน แต่จะตัดสิทธิ์บางประการทันที	พ่อ				
	แม่				

ข้อความ		บ่อย ๆ ครั้ง	บางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย
48. พ่อแม่ห้ามมิให้คบเพื่อนต่างเพศ เนื่องจากเกรงว่าข้าพเจ้าจะรู้ไม่เท่าทันเพื่อน	พ่อ				
	แม่				
49. พ่อแม่ไม่อนุญาตให้ข้าพเจ้าไปศึกษาต่างจังหวัดแม้จะไปกับโรงเรียน	พ่อ				
	แม่				
50. พ่อแม่มักตามหา ถ้าข้าพเจ้ากลับบ้านผิดเวลา แม้เพียงเล็กน้อย	พ่อ				
	แม่				
51. พ่อแม่คอยย้ำให้ดูหนังสือจนแทบไม่มีเวลาพักผ่อน	พ่อ				
	แม่				
52. พ่อแม่คอยกำชับให้มีความขยันหมั่นเพียรในการทำงานมากเกินไป	พ่อ				
	แม่				
53. เมื่อใกล้สอบพ่อแม่มักให้กำลังใจในการดูหนังสือ	พ่อ				
	แม่				
54. เมื่อข้าพเจ้าริเริ่มทำอะไรใหม่ ๆ พ่อแม่คอยให้กำลังใจและให้คำแนะนำ	พ่อ				
	แม่				

ข้อความ		บ่อย ๆ ครั้ง	บาง ครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคย เลย
55. เมื่อข้าพเจ้าสอบได้คะแนนดีพ่อแม่มักให้รางวัล	พ่อ				
	แม่				
56. พ่อแม่ยอยกระตุ้นให้ข้าพเจ้ามีความสามารถที่จะพัฒนาความสามารถของตนเอง	พ่อ				
	แม่				
57. เมื่อข้าพเจ้าทำงานผิดพลาด พ่อแม่มักให้คะแนะนำแก้ไข	พ่อ				
	แม่				
58. พ่อแม่มักปรึกษาหารือกันเมื่อมีปัญหา	พ่อ				
	แม่				
59. พ่อแม่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน	พ่อ				
	แม่				
60. พ่อแม่พูดจาถ้อยที่ถ้อยอาศัยกัน	พ่อ				
	แม่				

แบบสอบถามการปรับตัว

นักเรียนมีความรู้สึกต่อสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำงาน ข้าพเจ้าจะทำอย่างเต็มความสามารถ					
2. ข้าพเจ้ามักปรึกษาและขอคำแนะนำจากพ่อแม่เมื่อมีเรื่องไม่สบายใจ					
3. ข้าพเจ้ารู้สึกหงุดหงิดและใจคอห่อเหี่ยวโดยไม่ทราบสาเหตุ					
4. ข้าพเจ้าชอบการอภิปรายและแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน ๆ					
5. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าชีวิตมีความหมายและมีคุณค่า					
6. ข้าพเจ้าพอใจในรูปร่างและบุคลิกภาพส่วนตัว					
7. ข้าพเจ้าปฏิบัติตามกฎของบ้าน โรงเรียนและทางราชการอย่างเคร่งครัด					
8. เพื่อนเป็นสาเหตุให้ผลการเรียนของข้าพเจ้าด้อยลง					
9. ข้าพเจ้ารู้สึกมีปมด้อยในเรื่องฐานะและความเป็นอยู่ทางบ้าน					

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
10. ข้าพเจ้ามีโอกาสตัดสินใจในการเลือกอาชีพด้วยตนเอง					
11. ข้าพเจ้าเบื่อและไม่อยากไปโรงเรียน					
12. เวลากระทำงานต่าง ๆ ข้าพเจ้าคิดว่าต้องทำให้สำเร็จ					
13. ข้าพเจ้าชอบทำงานและแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน					
14. ข้าพเจ้าสามารถทำตัวเข้ากับเพื่อนได้ทุกคน					
15. ข้าพเจ้ารู้สึกไม่สบายใจ เมื่อมีคนวิจารณ์ หรือติเตียนตัวข้าพเจ้า					
16. ข้าพเจ้ามักเลิกล้มการทำงานเพราะคิดว่าตนไม่มีความสามารถเพียงพอ					
17. ข้าพเจ้ามักเลิกล้มในสิ่งที่ต้องการเมื่อพบกับความยุ่งยาก					
18. ข้าพเจ้ารู้สึกมีความสุขและมีความภาคภูมิใจในชีวิตของข้าพเจ้า					
19. ข้าพเจ้ารู้สึกกลุ้มใจที่ไม่สามารถทำให้ใคร ๆ รัก					
20. ข้าพเจ้าพอใจในสภาพความเป็นอยู่ของตนเอง					
21. ข้าพเจ้ารู้สึกน้อยใจที่เกิดมามีชีวิตไม่สุขสบายเท่าเพื่อน ๆ					

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
22. ข้าพเจ้าคิดว่าการปฏิบัติตามกฎข้อบังคับจำเป็นสำหรับเด็กในวัยข้าพเจ้า					
23. การข้ามถนนตรงทางม้าลายจะให้ความปลอดภัยแก่ข้าพเจ้า					
24. ข้าพเจ้ายินดีที่จะปฏิบัติตนตามระเบียบของกลุ่ม					
25. เพื่อนทุกคนมีความรักในตัวข้าพเจ้า					
26. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเพื่อน ๆ คบข้าพเจ้าด้วยความจริงใจ					
27. ข้าพเจ้าพยายามแก้ไขงานที่บกพร่องอย่างเต็มความสามารถ					
28. ข้าพเจ้าเต็มใจและพอใจที่ได้ร่วมกิจกรรมในชุมชน					
29. ข้าพเจ้ารักษาสมบัติอันเป็นสาธารณะเช่นเท่า ๆ กับสมบัติของใช้ส่วนตัว					
30. ข้าพเจ้ารู้สึกอบอุ่นและสนุกสนานเมื่ออยู่ในกลุ่มเพื่อน					
31. เมื่อมีการโต้แย้งในที่ประชุม ข้าพเจ้าสามารถอภิปรายเหตุผลได้เป็นอย่างดี					
32. ถึงแม้จะมีคนคัดค้านความคิดเห็นของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะไม่รู้สึกโกรธเขาเลย					

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
33. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตนเองขาดเพื่อน					
34. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าหากความจริงใจจากคนในสังคมไม่ได้เลย					
35. ข้าพเจ้ารู้สึกลำบากใจในการบังคับใจตนเอง					
36. ข้าพเจ้ารู้สึกไม่สบายใจเมื่อเพื่อนมีบางสิ่งบางอย่างเหนือข้าพเจ้า					
37. บิดามารดาเป็นอุปสรรคของข้าพเจ้าในเรื่องการคบเพื่อนต่างเพศ					
38. ข้าพเจ้ารังเกียจการทุจริตและไม่ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ราชการ					
39. ข้าพเจ้าอายเพื่อนที่จะต้องขอความช่วยเหลือเมื่อมีเหตุจำเป็น					
40. ข้าพเจ้าสามารถผูกมิตรกับเพื่อนบ้านได้อย่างสนิทสนม					

ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัวกับการปรับตัว

บทคัดย่อ

ของ

กุลวรรณ วิทยางศรุจิ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

เมษายน 2526

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัวกับการปรับตัว เปรียบเทียบสัมพันธภาพระหว่างเด็กวัยรุ่นกับพ่อ และสัมพันธภาพระหว่างเด็กวัยรุ่นกับแม่ และศึกษาเปรียบเทียบสัมพันธภาพในครอบครัวและการปรับตัวของเด็กวัยรุ่นที่มีความแตกต่างกันทางด้านเพศ ฐานะความเป็นอยู่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ขนาดครอบครัว และระดับชั้นเรียน และศึกษาแนวโน้มของสัมพันธภาพในครอบครัวและการปรับตัวของเด็กวัยรุ่น

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นเด็กวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย จำนวน 499 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว และแบบทดสอบการปรับตัว

ผลการศึกษาปรากฏว่า

1. สัมพันธภาพในครอบครัวกับการปรับตัวมีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. เด็กวัยรุ่นมีสัมพันธภาพกับแม่ดีกว่ามีสัมพันธภาพกับพ่ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. วัยรุ่นหญิงมีสัมพันธภาพในครอบครัวดีกว่าวัยรุ่นชายอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แต่มีการปรับตัวไม่แตกต่างกัน

4. เด็กวัยรุ่นที่มีฐานะความเป็นอยู่ต่างกันมีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่แตกต่างกัน แต่มีการปรับตัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. เด็กวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีสัมพันธภาพในครอบครัวและการปรับตัวดีกว่าเด็กวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. เด็กวัยรุ่นที่อยู่ในขนาดครอบครัวต่างกันมีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่แตกต่างกัน และมีการปรับตัวไม่แตกต่างกันด้วย

7. เด็กวัยรุ่นที่เรียนระดับชั้นเรียนต่างกันมีสัมพันธภาพในครอบครัวและมีการปรับตัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

8. สัมพันธภาพในครอบครัวและการปรับตัวมีแนวโน้มดีขึ้นเมื่อเด็กวัยรุ่นเรียนสูงขึ้น

THE RELATIONSHIP BETWEEN FAMILY RELATIONS AND ADJUSTMENT

AN ABSTRACT

BY

KULAWAN WITHAYAWONGRUCHI

Presented in partial fulfillment of the requirement

for the Master of Education degree

at Srinakharinwirot University

April 1983

The purposes of this study were to find the relationship between family relations and adjustment of adolescents; to compare their relations with mother and father; to compare family relations and adjustment of adolescents different in sexes, economic and social conditions, academic achievement, family sizes and educational levels, and to study the trend of their family relations and adjustment.

The samples of this study were 499 students in the secondary schools in Bangkok. A family relations questionnaire and an adjustment test were used to collect the data.

The findings are as follows :

1. There was a significantly positive correlation at the .05 level between family relations and adjustment.

2. The adolescents' relations with mother were better than the relations with father at the .05 level.

3. The fermale adolescents' family relations were better than the male at the .05 level but there was no significant difference in adjustment.

4. The adolescents from different economic and social conditions showed no significant difference in family relations, but there was significant difference in adjustment at the .05 level.

5. the higher academic achievement adolescents had better family relations and adjustment than the lower academic achievement adolescents at the .05 level.

6. The adolescents from different family sizes showed no significent difference in family relations and adjustment.

7. The adolescents from different educational levels showed significent difference in family relations and adjustment at the .05 level.

8. The family relations and adjustment tended to improve when the adolescents were in higher grades.